



HUMANISTINEN  
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**” Että näillä eväillä ”**

Seksuaalikasvatusta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa Jumalan silmissä ihme–kirjan kautta toteutettuna

*Janna Jalovaara*

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

04 / 2014

# HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Koulutusohjelman nimi

### TIIVISTELMÄ

<b>Työn tekijä</b> Janna Jalovaara	<b>Sivumäärä</b> 47 ja 9 liitesivua
<b>Työn nimi</b> ” Että näillä eväillä” Seksuaalikasvatusta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa Jumalan silmissä ihme – kirjan kautta toteutettuna	
<b>Ohjaava opettaja</b> Heli Aalto	
<b>Työn tilaaja</b>	
<b>Tiivistelmä</b> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia seksuaalikasvatusta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyössä erityisesti Jumalan silmissä ihme-kirjan kautta toteutettuna. Tutkimuksessa käytettiin sähköpostikysely-menetelmää, joka lähetettiin kaikkiin Suomen seurakuntiin. Tavoitteena oli saada tutkimustuloksista mahdollisimman realistinen käsitys, jonka kautta pystyttäisiin tulkitsemaan tutkimustuloksia laajuisesti.</p> <p>Tutkimuksessa perehdytään myös tutkimukseen osallistuneiden vastaajien omaan seksuaalikasvatushistoriaan, heidän kokemuksiinsa seksuaalikasvatuksesta ja sen vaikutuksesta heidän omaan seksuaalikasvattajan rooliinsa. Tutkimus pyrkii myös selvittämään nuorisotyönohjaajien koulutukseen liittyneen seksuaalikasvatuksen osuutta.</p> <p>Opinnäytetyö tarjoaa tutkimuksen myötä faktatietoa Jumalan silmissä ihme-kirjan käytöstä ja tutkimusta voidaan jatkossa käyttää muun muassa kirkon nuorisotyöntekijöiden kouluttamisessa seksuaalikasvatuksen saralla.</p>	
<b>Asiasanat</b> seksuaalikasvatus, kirkon kasvatustyö, seksuaalisuus	

# HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

## Name of the Degree Programme

### ABSTRACT

<b>Author</b> Janna Jalovaara	<b>Number of Pages</b> 47+ 9 annex page
<b>Title</b> ” So this is how it goes ” Sex education in youth work coordinated by the Evangelical Lutheran Church of Finland, with emphasis on the use of the book "Miracle in the eyes of God".	
<b>Supervisor(s)</b> Heli Aalto	
<b>Subscriber and/or Mentor</b>	
<b>Abstract</b> <p>The aim of this thesis is to survey sex education in youth work coordinated by the Evangelical Lutheran Church of Finland, with emphasis on the use of the book "Jumalan silmissä ihme". The research was conducted by sending an e-mail survey to every Evangelical Lutheran congregation in Finland, aiming to create a realistic understanding of the results and therefore be able to interpret them on a national level. The survey also involves the personal sex education history of the participants, as well as their experiences regarding sex education in general and the effects of these on their role as sex educators. Another aim of the research is to gather information on the sex education training included in the education of youth workers. Through this research the thesis provides information on the use of the book "Jumalan silmissä ihme". It can also be used in the sexual education training of church youth workers in the future.</p>	
<b>Keywords</b> sex education, church youth work, sexuality	

## SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja sen toiminta Suomessa	6
2.2 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyö, rippikoulu ja isoskoulutus	8
3 SEKSUAALISUUTTA NYT, AINA JA IANKAIKKISESTI	10
3.1 Seksuaalisuus ja seksuaalisuuden käsitteet	10
3.2 Seksuaalisuus ja nuoruus	11
3.3 Seksuaalikasvatus koulussa	13
3.4 Seksuaalikasvatus seurakunnassa	13
4 JUMALAN SILMISSÄ IHME-KIRJAN YLEISESITTELY	15
5 TUTKIMUKSEN KULKU	16
5.1 Aineiston keräys	16
5.2 Aineiston aikataulu	17
5.3 Kysymysten asettelu ja perustelu	17
6 VASTAUKSIEN ANALYSOINTI	18
6.1 Vastausprosentti	18
6.2 Vastaajien ikä ja koulutustausta	19
6.2.1 Seksuaalikasvatuksen osuus vastaajien omassa koulutuksessa	21
6.3 Vastaajien näkemykset seksuaalikasvatuksesta	22
6.4 Vastaajien seksuaalikasvatustausta	23
6.4.1 Kuka toimi vastaajien seksuaalikasvattajana?	24
6.4.2 Vastaajien kokemukset seksuaalikasvatuksesta	27
6.5 Nuoruuden seksuaalikasvatuksen merkitys vastaajien seksuaalikasvattajuuteen	29
6.6 Kenelle seksuaalikasvatus vastaajien mielestä kuuluu	30
7 JUMALAN SILMISSÄ IHME-KIRJAN KÄYTTÖ SEURAKUNNISSA	33
7.1 Kirjan tunnettavuus	33
7.2 Kirjan käyttöaste	33
7.2.1 Kirjaa käyttävät työntekijät	35
7.2.2 Työntekijät jotka eivät käytä kirjaa	38
7.3 Vastanneiden palaute kirjasta	39
8 LOPPUPOHDINTA	39
LÄHTEET	43
LIITTEET	48

## 1 JOHDANTO

Työskennellessäni vuonna 2007 Lauritsalan seurakunnan nuorisotyönohjaajana markkinoille ilmestyi Nuorten keskuksen ja Aids-tukikeskuksen julkaisema Jumalan silmissä ihme-kirja. Kirja oli tarkoitettu nuorisotyöntekijöiden avuksi erityisesti isosten kanssa toteutettavaan nuorisotyöhön ja se antoi työkalun seksuaalikasvatuksen käsitteilyyn nuorten kanssa. Itse en ehtinyt kyseenomaista kirjaa käyttää työsuhteeni päättyessä, mutta vuosien varrella kirja on osunut tielleni työskennellessäni eri seurakunnissa. Toisissa seurakunnissa kirjaa on käytetty, toisissa olen löytänyt laatikollisen kirjoja piilotettuna varaston pimeimpään nurkkaan.

Opinnäytetyöni otsikko ”Että näillä eväillä” kuvaa hyvin osuvasti työni kokonaissisältöä. Opinnäytetyössäni halusin lähteä selvittämään tutkimuskysymyksiäni kautta kuinka käytetty Jumalan silmissä ihme-kirja on Suomen seurakunnissa, ketkä sitä käyttävät ja miksi ja vaikuttavatko työntekijän oma tausta ja kokemukset seksuaalikasvatuksesta kirjan käyttöön. Halusin myös selvittää olivatko työntekijät saaneet koulutusta kirjan käyttöön ja kokivatko he tarvitsevansa koulutusta.

Opinnäytetyöni aukaisee ensin Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa organisaationa, pureutuu sen sisällä tehtävään nuorisotyöhön ja esittelee kirjan kohderyhmän isokset. Seuraavaksi käsittelen seksuaalikasvatuksen peruskäsitteitä, sen historiaa ja nykyisyyttä niin seurakunnan kuin koulun näkökulmasta katsottuna, jonka jälkeen siirryn Jumalan silmissä ihme-kirjaan ja tutkimustuloksiin. Taustatieto oli mielestäni aukaistava lukijalle mahdollisimman selkeästi, jotta lukija pystyisi paremmin ymmärtämään tutkimuksen taustoja ja tutkimuksen tuloksia. Koin myös, että lukijan on hyvä tietää miten iso organisaatio Suomen evankelis-luterilainen kirkko on ja miten paljon sen piirissä toimii työntekijöitä ja vapaaehtoisia, joihin isoksetkin lukeutuvat.

Miten ajankohtainen aihe seksuaalikasvatus ylipäätään on? Seksuaalikasvatus on ollut ja tulee aina olemaan nuorisotyön iso haaste. Nuoret ovat oman seksuaalisuutensa haasteiden edessä päivittäin. Tämä on se ikäkausi, jolloin etsitään omaa minuutta, kuka minä olen ja mihin minä kuulun. Nuorten kanssa työskentelevä ammattilainen joutuu päivittäin kohtaamaan työssään nämä nuorten seksuaalisuuden haas-

teet. Myös sukupuolisensitiivinen työote nostaa päätään nuorisotyön kentällä, joka luo nuorisotyölle myös omat uudet haasteensa. Pitäisikö tyttöjä ja poikia käsitellä edelleen nais- ja miessukupuolirooleista käsin vai kohdellaanko ihmisiä yksilöinä ilman sukupuolirooleja?

Seksuaalikasvatukselle on siis tarvetta ja jokaista kasvattajaa tarvitaan, mutta miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat kokevat asian. Tätä lähdin selvittämään ja tulokset olivat seuraavia.

## 2 LÄHTÖKOHDAT

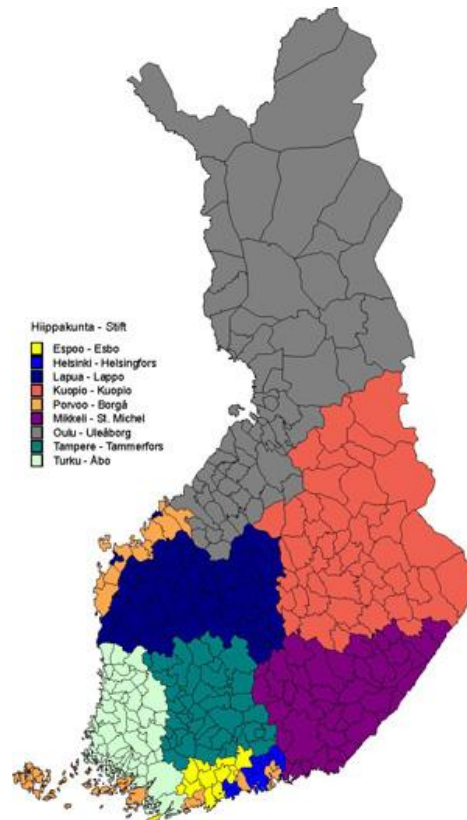
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa toteutettavan toiminnan pääorganisaationa toimii Suomen evankelis-luterilainen kirkko, jonka rakenteiden ja arvojen pohjalle seurakunnissa toteutettava toiminta perustuu. Tässä luvussa olen käyttänyt lähteenä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon internet-sivuja, koska vertailtaessa lähteitä huomasin näiden sivujen tietojen olevan kaikista reaaliaikaisimmat.

### 2.1 Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja sen toiminta Suomessa

Suomen evankelis-luterilainen kirkko kantaa kansankirkon ( katso liite 1 ) mainetta. Kirkkoon kuuluu 75,2 prosenttia suomalaisista ja se työllistää yli 21 000 työntekijää. Seurakuntatyössä toimivat papit, kanttorit, diakonit, nuorisotyönohjaajat ja lastenohjaajat. ( Suomen evankelisluterilainen kirkko 2014 a. ) Seurakunnissa toimii myös työntekijöitä kiinteistö-, puutarha- ja ruokahuollon tehtävissä sekä hallinnossa ja toimisto- ja tietotekniikka-alalla.

Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluu 9 eri hiippakuntaa ( kuva 1 ), joiden hengellisessä johdossa toimivat piispat ja arkkipiispa. Heidän tehtävänä on toimia kirkon työntekijöiden valvojina ja ohjaajina sekä varmistaa että hiippakunnissa toimitaan kirkon tunnustuksen mukaisesti. Piispat toimittavat hiippakuntien ylimmän hal-

linnollisen virkamiehen tehtävää, mutta hiippakuntien toimintaa ja hallintoa hoitavat jokaisen hiippakunnan tuomiokapitulit. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 b.)



KUVA 1. SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON HIIPPAKUNNAT  
( SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO 2014 C )

Hiippakuntien sisällä toimii 430 paikallista seurakuntaa, joiden tehtäviin kuuluvat kirkolliset toimitukset, jumalanpalvelusten toimittaminen, kasteen ja ehtoollisen jakaminen ( katso liite 1 ) sekä eri työmuotojen tarjoama toiminta. Lapsi- ja nuorisotyö, diakoniatyö, perhetyö ja perheneuvonta, parisuhdetyö, musiikkityö ja lähetystyö ovat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vakiintuneita työmuotoja. Työmuodot tarjoavat seurakuntalaisille erilaisia toimintamahdollisuuksia kerhojen, leirien, piirien ja ryhmien muodossa. Näitä toimintamuotoja ovat muun muassa päivä- ja perhekerhot, koulu- ja ilta-illat, varhaisnuorten kerhot ja leirit, raamattupiirit, musiikkiryhmät sekä lähimmäispalvelu. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 d. )

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia ” Meidän kirkko-osallisuuden yhteisö ” linjaa kirkon perustehtäväksi kutsua ihmisiä Jumalan yhteyteen, antaa heidän elä-

määnsä kestävä perusta sekä rohkaista ihmisiä välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Visiona on, että vuonna 2015 ihmiset ymmärtäisivät kirkon arvon yhteiskunnassamme ja kuulisivat siellä kirkon äänen. Tätä kautta he voisivat tulla kirkkoon löytämään vastauksia suurin kysymyksiin ja lähteä sitä kautta palvelemaan maailmaa. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 e. )

## 2.2 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyö, rippikoulu ja isoskoulutus

Nuorisotyön historia ulottuu 1820-luvun Saksaan, jossa perustettiin ensimmäiset evankeliset nuorisoyhdistykset. Suomeen nämä kristilliset nuorisoyhdistykset rantautuivat 1800-luvun lopulla. ( Telemäki 1987, 10. ) Vuonna 1888 perustettiin Suomen Pyhäkouluyhdistys sekä tehtiin perustamispäätös Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen perustamisesta. Nämä yhdistykset loivat vankan pohjan kristilliselle nuorisotyölle. 1920-luvulla myös seurakunnat alkoivat kiinnostua nuorisotyön tekemisestä ja 1930-luvulla seurakunnissa toimivat jo ensimmäiset nuorisotyöntekijät. ( Kallinen & Huttunen 2005, 296, 298-299. )

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa tehtävää nuorisotyötä määrittelee kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategia, jonka pääteemat ovat osallistaminen sekä kristityn identiteetin ja hengellisyyden vahvistaminen ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 f ). Käytännössä nuorisotyö toteutuu nuorten iltojen, isoskoulutuksen, retkien, leirien ja tapahtumien muodossa. Seurakuntatyössä eniten määrärahoja käytetään lapsi- ja nuorisotyöhön ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 g ) , joten kirkon panostus Suomen lapsiin ja nuoriin on melko huomattava.

Rippikoulut ovat tärkeä ja kenties näkyvin osa seurakuntien tekemää nuorisotyötä. Suomalaisista 15-vuotiaista nuorista rippikoulun käy vuosittain noin 84 prosenttia, joten prosentti on suurempi kuin kirkkoon kuuluvien osuus. Rippikouluun voi siis osallistua vaikka ei kuuluisikaan evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Rippikoulut ovat osa evankelis-luterilaisen kirkon kasteopetusta ( katso liite 1 ) ja sen tarkoituksena on perehdyttää nuori evankelis-luterilaisen kirkon uskoon. Kantavina teemoina ovat elämä, usko ja rukous. Rippikouluja toteutetaan hyvin monenlaisissa eri muodoissa päivärippikouluista vaellusrippikouluihin, yksityisrippikouluista leiririppikouluihin. Ta-



voitteena on, että rippikoulu toteutetaan puolen vuoden aikana ja se on laajuudeltaan 80 tuntia. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 h. ) Opetuksen lisäksi rippikoulu on paljon muutakin kuin opetustuokiota. Yhdessäolo, retket, vierailut ja hiljaiset hetket tekevät rippikoulusta täyden kokonaisuuden, jossa isosten panos on huomattava.

Rippikoulu päättyy rippikoulun päätösjuhlaan konfirmaatioon ( katso liite 1 ), jossa nuori tunnustaa itse kristillisen uskonsa. Konfirmaatioon osallistuminen on vapaaehtoista. Jos nuori kuuluu toiseen kirkkokuntaan, mutta haluaa rippileirin jälkeen konfirmaatioon, hänet voidaan kasta ja liittää evankelis-luterilaiseen kirkkoon ennen konfirmaatiota. Konfirmaation jälkeen nuori voi toimia kummina ( katso liite 1 ), osallistua itsenäisesti ehtoolliselle ( katso liite 1 ), asettua 18-vuotiaana ehdolle seurakuntavaaleissa ja on oikeutettu saamaan kirkkohäät. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 i. ). Rippikoulun jälkeen nuori voi myös tulla mukaan isoskoulutukseen.

Isokset, nämä yli 16-vuotiaat nuoret toimivat seurakunnan työntekijöiden apuna leireillä ja retkillä ja heidän sanotaan olevan Suomen suurin vapaaehtoistyöntekijöiden joukko. Isoskoulutukseen osallistuu vuosittain noin 27 000 nuorta. Isosen tehtävänä on toimia ikään kuin leiriläisten ja ohjaajien välisenä tiedottajana, kuuntelijana ja toteuttajana sekä yhteishengenluojana. Isoskoulutus on eräänlainen jatkorippikoulu, jonka tavoitteena on valmistaa nuorta tehtäviinsä leireillä, mutta samalla tukea nuoren persoonallista kasvua. Koulutuksen aikana perehdytään Raamattuun, kristinuskoon sekä kaikenlaisiin muihin elämää koskeviin kysymyksiin. Tarkoituksena on antaa isoskoulutuksessa olevalle nuorelle eväitä elämän varrelle niin kristittynä kuin yhteiskunnan ja perheen jäsenenä. ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 j. )

### 3 SEKSUAALISUUTTA NYT, AINA JA IANKAIKKISESTI

*"Rakkaani hiipii öisin salaa metsään pissille. Hän paljastaa pyllynsä kuule, antaa sen suudella kohdunsuulle. Hänellä on siellä lempikukka ja sille hän lirisee laulunsa kauniin kuin erämaakosken. Mutta minä vain hymyilen, leikin unta, sillä rakkaaltani minä en halua kuuta ja kukkaa riistää. ( Tabermann 1978, 165. )*

Muistan lukeneeni tämän Tommy Tabermannin runon yläkouluikäisenä ja löytäneeni sen kautta jotain uutta ja ihmeellistä ulottuvuutta. Myöhemmin ymmärsin tuon runon muuttaneeni käsityksiäni seksuaalisuudesta kokonaisvaltaisemmaksi ja olleen ratkaiseva kehitysaskel kohti aikuistumista. Mutta mitä seksuaalisuus ylipäätään on?

#### 3.1 Seksuaalisuus ja seksuaalisuuden käsitteet

Seksuaalisuus on osa ihmisyyttä kehdestä hautaan saakka. Seksuaalisuus on ominaisuus, joka on meissä kaikissa ja jokainen määrittelee sen omalla tavallaan. Seksuaalisuus sisältää ihmisen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen puolen ja se muokkautuu läpi ihmiselämän. ( Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 10-13. )

Jos ihmisen seksuaalisuus käsittää koko ihmiselämän kokonaisuuden, samaa voidaan sanoa seksuaalisuuden monista käsitteistä. Seksuaaliterveys, seksuaalikasvatus, lisääntymisoikeudet, lisääntymisterveys ja seksuaalioikeudet ovat termejä, joita käytetään niin rinnakkain kuin päällekkäin. ( Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 15. )

Lisääntymisoikeudet ja lisääntymisterveys-termit johtavat 1970- ja 1980-luvulle, jolloin esiin nousi huoli turvata jokaisen ihmisen oikeus omaan kehoonsa ja raskauden ehkäisyyn. Tavoitteena oli lisätä erityisesti naisten ja lasten yksilön oikeuksia.

Myös seksuaalioikeuksista alettiin puhua näinä vuosikymmeninä. Ihmisen oikeus valita omat seksuaaliset tapansa, oikeus olla seksuaalinen, oikeus saada tietoa ja opetusta seksuaalisuudesta sekä oikeus seksuaaliterveyttä edistäviin ja tukeviin palveluihin, nousivat esiin muun muassa YK:n asiakirjoissa. ( mt., 15-16) Suomessa tämä näkyi muun muassa homoseksuaalisuuden poistamisena rikosluokituksesta vuonna 1971 ja sairausluokituksesta vuonna 1981 ( Tiilikka & Tähtinen 2011, 15 ).

Seksuaaliterveydestä alettiin puhua kansainvälisenä käsitteenä 1990-luvulla ja Suomessa käsite otettiin käyttöön myös melko pian. Muun muassa vuonna 1995 Väestöliiton perhesuunnitteluklinikan nimi muutettiin Seksuaaliterveysklinikaksi ja vuonna 2000 ilmestyi Seksuaaliterveys Suomessa - oppikirja. ( Kontula & Meriläinen 2007, 10.) Lyhyesti ilmaistuna puhuttaessa seksuaaliterveydestä, sillä tarkoitetaan ihmisen kykyä huolehtia ja nauttia itsestään, kykyä nauttia vastavuoroisesta läheisyydestä, kykyä halutessaan hakeutua seksuaaliseen kontaktiin sekä kykyä lisääntyä ja ottaa vastuu parisuhteesta ja vanhemmuudesta ( Cacciatore 2007, 31 ).

Seksuaalikasvatus on myös uudehko käsite, joka vakiintui vasta 1990-luvun lopulla käyttöön. Sitä ennen seksuaalikasvatuksesta puhuttiin pääsääntöisesti ihmissuhde- ja sukupuolikasvatuksena. ( Kontula & Meriläinen 2007, 9-10. ) Seksuaalikasvatus on yläkäsite seksuaalivalistukselle, seksuaaliopetukselle ja seksuaalineuvonnalle. Sen tehtävänä on antaa oikeaa tietoa ja lisätä suvaitsevaisuutta sekä vähentää vääriä luuloja sekä syrjimistä. ( Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 16-17. ) Seksuaalikasvatus kuuluu myös osaksi ihmisoikeuksia ( katso sivu 10 ).

### 3.2 Seksuaalisuus ja nuoruus

Seksuaalisuus siis kuuluu jokaisen ihmisen elämään, mutta mitä meidän nuorten kanssa elävien ja töitä tekevien olisi hyvä tietää nuorten seksuaalisesta kehityksestä? Näihin kysymyksiin annettiin työkalu vuonna 2000, kun Opetushallitus julkaisi Seksuaalisuuden portaat - opetusmateriaalin. Materiaali oli kohdennettu pääosin peruskouluille seksuaalikasvatuksen opetukseen, mutta sen pohjalta pidettiin runsaasti vanhempainiltoja ja 10 vuotta myöhemmin materiaali kirjoitettiin kirjaksi erityisesti vanhempien käyttöön. ( Cacciatore & Korteniemi - Poikela 2010, 185. ) Seksuaalikasvatuksen asiantuntijoiden Raisa Cacciatoren ja Erja Korteniemi - Poikelan kirjoittama, Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Portaita pitkin. Opas vanhemmille. – kirja, esittelee seksuaalisuuden portaat, joita pitkin lapsi ja nuori etenee kehityksessään. Näiden portaiden kautta käsittelen nuoren seksuaalisuuden kehitysvaiheita. Koska opinnäytetyö käsittelee Jumalan silmissä ihme-kirjan kautta pääasiassa isokoulutusikäisiä yli 16-vuotiaita nuoria, keskityn seuraavissa portaissa lähinnä heidän ikäkausiinsa.

Seksuaalisuuden portaat jakautuvat yhdeksään eri portaaseen, joiden pääteemat siirtyvät uteliaisuudesta herkistymiseen ja herkistymisestä rohkaistumiseen. Yli 16-vuotiaat ovat pääsääntöisesti jo astumassa rohkaistumisen puolelle, mutta koska jokainen nuori on yksilö, kehitysvaihe voi jokaisella nuorella kulkea omaa tahtiaan hitaampaa tai nopeampaa. Isoskoulutus-ikäiset kulkevat siis pääsääntöisesti viimeisiä portaita omassa seksuaalisuuden . Kuudes porras Käsi kädessä, seitsemäs porras Suudellen, kahdeksas porras Mikä tuntuu hyvältä ja yhdeksäs porras Rakastella kuvaavat hyvin askeleita, joita nuori ottaa kehityksessään.

Kuudennella portaalla lapsi tai nuori on noin 12-16-vuotias ja hän alkaa tavoitella tunteistaan kertovaa kosketusta. Tämä on se ikä, jolloin seurustelu alkaa kiinnostaa, ja sitä opetellaan. Tähän ikään kuuluvat myös ensimmäiset eroamiskokemukset.

Seitsemännellä portaalla ollaan noin 14-18-vuotiaita ja valmiita ottamaan vastaan läheisyyttä, jossa ollaan aivan lähekkäin. Nuori voi tuntea seksuaalista kiihottumista ja haluaa saada aikaan mielihyvää myös kumppanilleen. Hänen on osattava ilmaista mitä hän haluaa tai ei halua ja hänen on myös pystyttävä tulkitsemaan kumppaninsa viestejä. Tälle portaalle siirtyminen on nuorelle iso edistysaskel hänen seksuaalisessa kehityksessään.

Kahdeksas porras ajoittuu 15-20-vuotiaiden ikäkauteen. Tämä on se vaihe, jolloin rohkaistutaan kosketuksen kautta jakamaan seksuaalista nautintoa kumppanin kanssa. Nuori osaa jo kuunnella itseään ja omaa kypsyyttään seksuaalisessa kontaktissa ja myös rajoittamaan omaa toimintaansa. Hän opettelee lukemaan seksuaalisia viestejä ja kommunikaatiota sekä samalla hän arvioi kumppaninsa halua, tarpeita ja nautintoa.

Yhdeksännellä viimeisellä Rakastelemisen portaalla, nuori aikuinen on keskimäärin 16-25-vuotias. Tässä vaiheessa hän on yleensä jo sisäistänyt oman seksuaalisen identiteettinsä ja tavoittelee rakastelua oman suuntautumisensa mukaisesti. Hän hakee rakastelukokemuksesta uudenlaista mielihyvää ja läheisempää yhteyttä kumppaniinsa. Hän on myös toivottavasti tarpeeksi kypsä huolehtimaan raskauden ja sukupuolitautilien ehkäisystä. ( mt. 93, 107, 107, 122,135. )

Nuori kokee siis elämässään isoja myllerryksiä nuoruusvuosinaan seksuaalisuuden saralla, mutta miten koulut ja seurakunnat ovat ottaneet vastuunsa seksuaalikasvatuksesta viime vuosikymmeninä. Vai ovatko ne sysänneet kasvatusvastuun kokonaan vanhemmille?

### 3.3 Seksuaalikasvatus koulussa

Koulujen seksuaaliopetusta kehitettiin erityisesti 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa ja opetuksen huomattiin johtavan nuorten tietojen parantumiseen. Kuitenkin vuonna 1994 vähennettiin terveystiedon ja kotitalouden (perhekasvatuksen) tuntimääriä eivätkä perhe- ja terveystiedon aihekokonaisuudet olleet enää pakollisia. Tämä johti seksuaaliopetuksen supistumiseen. Tutkimusten mukaan vuosina 1995-1998 seksuaaliopetus oli vähentynyt ja viidesosassa kouluista oppilaat olivat jääneet ilman opetusta. (Kontula & Meriläinen 2007, 12-13.) Vuonna 2004 Opetushallitus julkaisi uudet perusopetuksen perusteet, joka määritteli myös terveystiedolle uudet tavoitteet ja keskeiset sisällöt (Opetushallitus 2004, 200-202). Tästä syystä oppitunteja oli lisättävä ja seksuaalikasvatukseen käytetyt tuntimäärät olivat lisääntyneet huomattavasti vuosina 1996-2006 (Kontula & Meriläinen 2007, 124). Vuonna 2004 määritellyissä tavoitteissa ja sisällöissä määritellään koulun terveystiedon tunneilla käsiteltäväksi muun muassa seksuaaliterveys, kehittyvä seksuaalisuus, ehkäisymenetelmät ja vastuullinen seksuaalikäyttäytyminen (Opetushallitus 2004, 201-202). Nämä vuonna 2004 julkaistut perusopetuksen perusteet ovat edelleen voimassa ja näiden pohjalta opetuksen kuuluu tapahtua myös tänä päivänä.

### 3.4 Seksuaalikasvatus seurakunnassa

Kirkko on ollut kautta vuosikymmenten suuri yhteiskunnallinen vaikuttaja ja kasvattaja. Vielä 1800-luvun lopulla rikoslaki kulki käsi kädessä kirkon oppien kanssa ja seksuaalisuus rajattiin kuuluvaksi vain avioliittoon. Seurakuntalaisten siveellisyyttä seurattiin tarkasti ja piispantarkastuksissa nuhdeltiin niin susiparit kuin aviottomien lasten syntyminen. Kirkon kanta avioliiton ulkopuolisiin seksisuhteisiin oli hyvin kielteinen ja esimerkiksi aviottomien lasten kohdalle kirjoitettiin kirkon kirjoihin nimen perään mer-

kintä äpärä. 1900-luvun alussa kirkon ote kansasta alkoi kuitenkin löystyä modernisaation myötä. ( Tervo 2010. )

Ei ole siis ihme, että seksuaalikasvatus on kirkon työntekijöiden piirissä ollut aihe, johon suhtaudutaan hyvin eri tavalla. Piispojen puheenvuorot ovat olleet melkein pä ainoita virallisia kannanottoja aiheeseen. Näistä viimeisin Rakkauden lahja. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta julkaistiin vuonna 2008 ja sen tarkoituksena oli tukea kirkon työntekijöitä työssään ( Björkstrand, Heikka, Huotari, Huovinen, Paarma, Peura, Pihkala & Salmi 2008, 7 ). Puheenvuorossaan piispat käsittelevät muun muassa perheiden uusia haasteita, avioliiton merkitystä, seksuaalisuuden moninaisuutta sekä ottivat kantaa moniin yhteiskunnallisiin asioihin.

Eräs työkalu kirkon nuorisotyön seksuaalikasvatukseen on vuonna 2001 julkaistu rippikoulusuunnitelma. Seksuaalikasvatuksen osalta se kätkee sisäänsä niin ihmisen elämänkaaren, elämäntavat, vastuullisuuden, oman seksuaalisen identiteetin, omaan ja toisen seksuaalisuuteen suhtautumisen, suhteen toiseen sukupuoleen, avioliittoon ja perheen perustamiseen, arvojen muodostumiseen, omaantuntoon, identiteettiin sekä rajojen merkitykseen. Koska kyseessä on kuitenkin vain puitesuunnitelma, seksuaalikasvatuksen osuus rippikouluissa vaihtelee paljon riippuen seurakunnista ja työntekijöistä. ( Ertman 2009, 193. )

Mutta yritystä kuitenkin on. Kirkon yhteisen strategian alle luodaan tietyin aikavälein yhteisiä työalojen painopisteitä. Vuosina 2006-2008 evankelis-luterilaisen kirkon painopisteenä oli Jumalan silmissä kaunis-tytöt ja pojat. Painopisteen kautta pyrittiin tukemaan sellaista lasten ja nuorten hengellisyttä, joka vahvistaisi itseluottamusta, tunne-elämää ja omaan ruumiiseen kohdistuvaa arvostavaa suhdetta. Tämä viestitti myös siitä, että ihmisen hengellisyys on osa sukupuolisuutta, ruumiillisuutta ja seksuaalisuutta. Vaikka kirkon kasvatuksen henkilöstö on melko yksimielinen siitä, että painopiste vastasi hyvin ajan haasteisiin ja nuorten tarpeisiin, aihe on edelleen haaste osalle työntekijöistä. Tutkimuksia seksuaalikasvatuksen toteutumisesta kirkon nuorisotyössä on vain muutamia ja ne viestittävät työntekijöiden pitävän aihetta tärkeänä, mutta vaikeana. Kuitenkin nämä työntekijät ovat niitä, jotka tavoittavat yli 80 prosenttia 15-vuotiaiden ikäluokasta rippikoulujen kautta ja heillä on tätä kautta suuri vastuu seksuaalikasvatuksesta. ( Kokkonen 2014. )

#### 4 JUMALAN SILMISSÄ IHME-KIRJAN YLEISESITTELY

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon koulutus- ja materiaalipalvelut ovat laajat ja henkilökunnan koulutukseen panostetaan. Vuosittain ilmestyy uusia oppaita ja työvälineitä myös nuorisotyön ja isokoulutuksen toteuttamiseen. Tähän tarpeeseen julkaistiin myös Jumalan silmissä ihme-kirja vuonna 2007 ( Järviö, Kinnula, Lankinen & Sarajärvi 2006 ).

Jumalan silmissä ihme- kirja julkaistiin 18.1.2007 ja julkaisijoina toimivat Suomen Aids-tukikeskus ja Nuorten keskus. Mukana kirjan valmistelussa oli myös Kirkkohallituksen työntekijöitä. ( Helsingin Sanomat 2007. ) Tukea kirjan valmisteluun saatiin sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien torjunnan määrärahoista ( Järviö, Kinnula, Lankinen & Sarajärvi 2006, 4 ).

Kirja käsittelee ihmisen seksuaalisuutta hyvin laaja-alaisesti huomioiden ihmisen fyysisen, henkisen ja hengellisen puolen. Oman itsensä tunteminen, sukupuolisuus, seksuaalisuus ja ruumiillisuus toimivat kirjan kantavina teemoina. Kirjan tarkoituksena on tukea nuoren kasvua ja antaa työntekijöille työkaluja kirjan teemojen käsittelemiseen. Jumalan silmissä ihme-kirja on suunnattu seurakuntien isokoulutettaville ja se koostuu teoriasta ja erilaisista toiminnallisista harjoitteista. Näistä harjoitteista osa on kohdennettu suoraan eri tilanteisiin joita rippikouluissa voi tulla isosten eteen. Näin kirjan kautta tuetaan nuoren omaa kasvua sekä annetaan hänelle työkaluja mahdollisesti rippikouluissa eteen tulevia tilanteita ennakoiden. ( Nuorten Keskus 2010. )

Kirjan ilmestyessä vuonna 2007, se toi tullessaan myös pienimuotoisen kohun. Jumalan silmissä ihme-kirja esittelee seksuaalisuutta hyvin monelta eri kannalta lähtien itsensä tuntemisesta, omiin rajoihin ja oikeuksiin, siirtyen seksuaalisuuteen, seksiin, seurusteluun ja avioliittoon. Kirja esittelee myös erilaisia näkemyksiä seksin aloittamiseen, itsetyydytykseen ja homoseksuaalisuuteen eikä ota kantaa siihen mikä on oikea tai mikä väärä näkemys. Muun muassa näistä syistä kirjan valmisteluissa mukana ollut Kirkkohallitus veti tukensa kirjalta ennen sen julkaisemista vedoten liian radikaaliin sisältöön sekä siihen ettei opas ollut aivan samassa linjassa kirkon oppien kanssa ( Helsingin Sanomat 2007 ). Kirkkohallituksen vetäytyminen aiheutti sen, että

yleisessä mediassa sekä kirkon sisällä keskusteltiin runsaasti aiheesta. Muun muassa Hämeenlinnan seurakuntien Kotikirkko-lehdessä ( Räikkä 2007 ) ja Helsingin seurakuntien Kirkko ja kaupunki-lehdessä ( Kirkko ja kaupunki 2007 ) esiteltiin nuorisotyönohjaajien ja nuorisopappien näkemyksiä kirjan sisältöön. Pääsipä aihe myös Vaapa-ajattelijoiden liiton lehden pääkirjoitukseenkin asti ( Brotherus 2007 ).

## 5 TUTKIMUKSEN KULKU

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää Jumalan silmissä ihme-kirjan käyttöä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyössä. Tutkimukseni oli niin kvantitatiivista eli määrällistä kuin kvalitatiivistakin eli laadullista ( Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 137 ). Se käsittelee määriä ja osuuksia esimerkiksi selvittämällä miten suuri osa nuorisotyönohjaajista käyttää Jumalan silmissä ihme-kirjaa omassa työssään. Aineisto antaa kuitenkin myös laadullista tietoa ja esimerkiksi yleiskatsauksen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyön seksuaalikasvatukseen.

### 5.1 Aineiston keräys

Halusin opinnäytetyöhön käytettävän aineiston olevan mahdollisimman laaja, jolloin voisin saada todellisuutta vastaavan lopputuloksen. Päädyin keräämään aineiston laajuudeltaan kaikilta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilta enkä ottanut tarkasteluun esimerkiksi vain tiettyjä isoimpia hiippakuntia seurakuntineen. Aineiston keruuseen käytin Webropol - ohjelmaa, jonka avulla lähetin internet-kyselyn kaikille Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien nuorisotyönohjaajille. Heidän sähköpostiosoitteensa etsin seurakuntien internetsivuilta.

Kyselyjä lähetettiin kaikkiin 430 seurakuntaan 745 nuorisotyönohjaajalle. Rajasin kyselystä pois varhaisnuorisotyöntekijät ja nuorisopastorit, sillä halusin kyselyyn vastaajien olevan heitä, jotka ovat päävastuussa omien seurakuntiansa nuorisotyöstä ja sen kokonaiskuvasta. Rajaus oli oleellinen myös valtavan työntekijämassan takia. Jos olisin lähettänyt kyselyn kaikille nuorisotyötä tekeville työntekijöille, tutkimusai-



neisto olisi ollut laajuudeltaan mahdoton käsitellä aikataulujen rajoittamassa ajassa. Kysely lähetettiin laajalle työntekijämässälle, joten harkittu otanta oli mielestäni enemmän kuin perusteltua.

## 5.2 Aineiston aikataulu

Kysely lähetettiin seurakuntiin toukokuun 2013 puolivälin jälkeen ja aikaa kyselyyn vastaamiseen oli kymmenen päivää. Kysely haluttiin ajoittaa toukokuun loppuun, koska tuolloin seurakuntien vakio toiminnat olivat loppuneet kevätkauden osalta ja rippikoulu – ja kesälomakaudet eivät olleet vielä alkaneet. Näin oletin työntekijöillä olevan aikaa vastata kyselyyn. Vain yksi kyselyyn vastaajista ilmoitti olevansa estynyt vastaamaan kyselyyn aikapulan takia ( katso sivu 18 ).

## 5.3 Kysymysten asettelu ja perustelu

Vastaajille lähetetty kysely ( liite 1 ja 2 ) eteni vastaajan perustiedoista omaan seksuaalikasvatustaustaan ja sitä kautta omaan työhön ja kirjan käyttöön työssä. Se, minkä takia halusin selvittää vastaajien omaa seksuaalikasvatusta, johtui siitä että uskoin vastaajien omilla nuoruuden kokemuksilla seksuaalikasvatuksesta olevan merkitystä heidän omalle tavalleen toimia seksuaalikasvattajana.

Kysymykset sisälsivät sekä vaihtoehto-kysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Kysymykset oli luotu sitten ettei vastaajan ollut pakko vastata kaikkiin kysymyksiin vaan hän pääsi kysymyksissä eteenpäin myös vastaamatta kysymyksiin. Tämän takia vastaajamäärät vaihtelevat. Huomioitavaa on, että kyselyn ensimmäinen kysymys kysyi ensimmäiseksi vastaajan halukkuutta vastata kyselyyn ja perusteluja hänen vastaukselleen. Tätä kautta sain tiedon siitä kokiko vastaaja kyselyn teeman epämiellyttäväksi, oliko kyseessä ajankäytöllinen ongelma vai kenties joku muu syy. Tämä oli mielestäni onnistunut valinta, sillä vastaajia, jotka eivät halunneet osallistua koko kyselyyn, mutta kuitenkin vastasivat tähän kysymykseen, oli 14 prosenttia 215 kyselyyn vastanneesta.

Vastaukset analysoitiin iän, sukupuolen, koulutustaustan ja seurakuntatyyppin avulla. Kirjalliseen tuotokseen on nostettu esiin vertailuja joissa on huomioitavia eroja tai jokin ominaisuus tai vertailuryhmä nousee selvästi esiin. Osan kaavioista on otettu mukaan selventämään tekstiä ja helpottamaan lukijaa tekstin ja tulosten hahmottamisessa.

Analysoidessani aineistoa huomasin myös puutteita kyselyssäni. Tarkoitukseni oli kysyä vastaajilta keiden nuorten kanssa he käyttävät Jumalan silmissä ihme-kirjaa, mutta huomasin poluttaneeni kyselyn erehdyksessä niin että kysely ohitti tämän kysymyksen. Näin ollen mielenkiintoinen tieto jäi vailla vastausta. Tällä kysymyksellä olisin halunnut selvittää käyttävätkö nuorisotyönohjaajat kirjaa vain isostoiminnassa vai myös muiden nuorten sekä rippikoululaisten kanssa työskentelyssään.

Olisin halunnut myös selvittää kyselystä kieltäytyneiden perustaustatiedot, mutta virheellinen kysymysten asettelu webropol-työkalussa aiheutti sen ettei tietoja saatu. Ensiksi olisi pitänyt kysyä vastaajan perustiedot, jonka jälkeen vastaushalukkuus, mutta laadin kysymysjärjestelyn epähuomiossa päinvastoin.

## 6 VASTAUKSIEN ANALYSOINTI

### 6.1 Vastausprosentti

Kyselyyn vastasi 215 nuorisotyönohjaajaa eli 29 prosenttia kyselyn saaneista työntekijöistä. 14 prosenttia heistä ( 30 ihmistä ) ei halunnut vastata kyselyyn tarkemmin vaan he vastasivat vain kyselyn ensimmäisen osioon missä kysyttiin halukkuutta kyselyyn vastaamiseen ja syytä vastaamatta jättämiseen. Heistä 10 prosenttia ei kokenut kyselyn teeman koskettavan työtään ja 4 prosenttia ei ollut käyttänyt kirjaa työssään. Yksi vastaaja koki julkaisijan materiaalin olevan ristiriidassa Suomen evankelisluterilaisen kirkon tunnustuksen mukaisen nuorisotyön kanssa ja yksi vastaaja ilmoitti estyneensä vastaamasta aikapulan takia. Muuten perustelut jättää vastaamatta kyselyyn olivat hyvin yhteneväiset.

Kyselyyn vastasi eniten 30-40-vuotiaita ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita nuorisotyönohjaajia, joiden oma koulutus pohja ja koulutus kenties lähihistoriassa saattoivat vaikuttaa myönteisesti vastaushalukkuuteen. Koin heidän loppupalautteitensa pohjalta sen miten tärkeäksi he ymmärsivät vastausten saamisen opinnäytetyöni onnistumisen kannalta olevan.

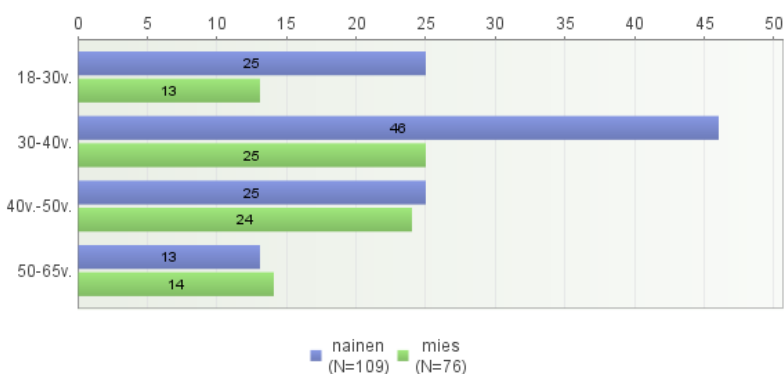
Kyselyyn vastausprosentti jakaantui tasaisesti eri hiippakuntien välillä lukuun ottamatta Porvoon hiippakuntaa, jossa vastausprosentti oli 1 prosentti. Tähän vaikuttaa todennäköisesti se, että kyseessä on ruotsinkielinen hiippakunta ( Porvoon tuomiokapituli 2014 ), joiden työntekijöiden äidinkieli on ruotsi. Heille suomenkielinen verkkokysely saattoi olla liian työläs vastattavaksi.

Kyselyyn vastanneista työntekijöistä 64 prosenttia kuului kaupunkiseurakuntaan ja 36 prosenttia maalaisseurakuntaan. Vastaaajista 46 prosenttia työskenteli seurakuntayhtymän alaisuudessa.

## 6.2 Vastaaajien ikä ja koulutustausta

Vastaaajista 59 prosenttia oli naisia ja 41 prosenttia miehiä. Vastaaajien ikärakenne muotoutui seuraavasti: vastaaajista 38 prosenttia oli 30-40-vuotiaita, 27 prosenttia 40-50-vuotiaita, 20 prosenttia 18-30-vuotiaita ja 15 prosenttia 50-65-vuotiaita ( kaavio 1).

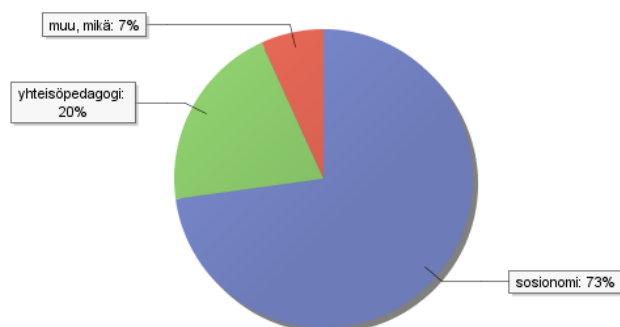
KAAVIO 1: KYSELYYN VASTANNEET IKÄRYHMITÄIN



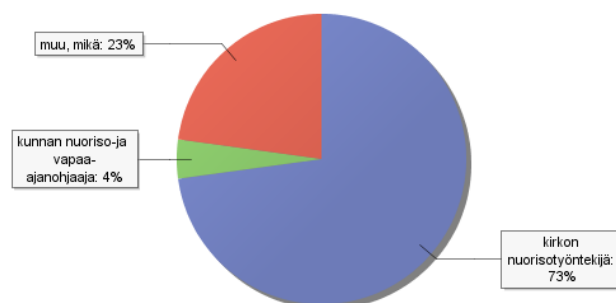
Koulutus pohjaa vertailtaessa ammattikorkeakoulupohja oli 52 prosentilla vastaajista, ammattiopistopohja 40 prosentilla vastaajista ja muu koulutus pohja 8 prosentilla vastaajista. Vähemmistön vastaajien koulutus pohjaksi nousi yliopisto tai ylempi ammattikorkeakoulu. Joukosta löytyi myös yksi talonrakentaja sekä opettaja.

Ammattikorkeakoulukoulutuksen saaneista vastaajista 73 prosentilla oli sosionomin tutkinto ja 20 prosentilla yhteisöpedagogin tutkinto. Vastaajista 7 prosentilla oli pääasiassa kirkon nuorisotyönohjaajan ammattikorkeakoulututkinto. Tästä joukosta löytyi myös yksi seksuaalineuvoja ( kaavio 2 ).

KAAVIO 2: AMK-KOULUTUKSEN SAANEET VASTAAJAT



KAAVIO 3: OPISTO-KOULUTUKSEN SAANEET VASTAAJAT



Opistopohjaisista vastaajista 73 prosentilla oli kirkon nuorisotyöntekijän perustutkinto, 4 prosentilla kunnan nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan perustutkinto ( 4 ihmistä ) ja 23 prosentilla muu tutkinto ( kaavio 3 ). Näistä 23 prosentista vastaajista usea oli ilmoittanut tutkinnokseen kirkon nuorisotyönohjaajan perustutkinnon ( 21 ihmistä ), joten kyseessä saattaa olla myös käsite - väärinkäsitys. Kirkon nuorisotyönohjaaja on virallinen tutkintonimike ( Diak 2014 ), ei kirkon nuorisotyöntekijä niin kuin kyselyssä virheellisesti mainittiin. Vastaajat saattoivat siis valita kohdan muu tutkinto, käsite väärinkäsityksen vuoksi. Pohdin myös mahdollisuutta sille, että onko vastaajille ollut kuitenkaan selvää mikä heidän koulutuksestaan saama ammattinimike on ja olisiko mahdollista että he ovat vastanneet tietämättään väärin.

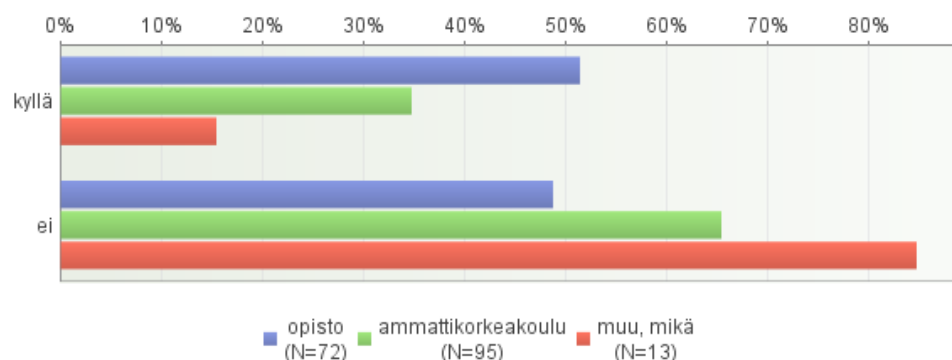
Vertailtaessa kyselyyn vastanneiden ikärakennetta ja koulutusta, opistotasaisen tutkinnon suorittaneita oli 40-50-vuotiaista 77 prosenttia ja 50-65-vuotiaista 60 prosenttia. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita oli puolestaan 18-30-vuotiaista 86

prosenttia ja 30-40-vuotiaista 70 prosenttia. Tämä ei yllätä, sillä kirkon nuorisotyönohjaajan tutkinto muutettiin opistopohjaisesta tutkinnosta ammattikorkeakoulututkinnoksi vuonna 1996 ( Launonen 2004, 232 ).Tämä selittää vanhempien ja nuorempien työntekijöiden tutkintojen välisen eroavaisuuden.

### 6.2.1 Seksuaalikasvatuksen osuus vastaajien omassa koulutuksessa

Kysyttäessä seksuaalikasvatuksen osuutta vastaajien omassa koulutuksessa, vastaajista 60 prosenttia ei ollut käsitellyt aihetta koulutuksen yhteydessä. Vastaajista 40 prosenttia vastasi seksuaalikasvatuksen aihealueen olleen osa koulutusta. Verrattaessa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ja opistopohjaisen tutkinnon suorittaneiden vastauksia, voidaan todeta opistopohjaiseen koulutukseen kuuluneen enemmän seksuaalikasvatuskoulutusta kuin ammattikorkeakoulussa ( kaavio 4 ). Halusin kysyä vastaajilta koulutuksessa käydyn seksuaalikasvatuksen osuutta, sillä luulin sen vaikuttavan suuresti työntekijän halukkuuteen ja helppouteen käsitellä aihetta omassa työssään. Oletin myös koulutuksessa saadun tai saamatta jääneen seksuaalikasvatuksen osa-alueen vaikuttaneen nuorisotyönohjaajien kokemuksiin siitä kokevatko he seksuaalikasvatuksen kuuluvan yhdeksi työnsä osa-alueeksi.

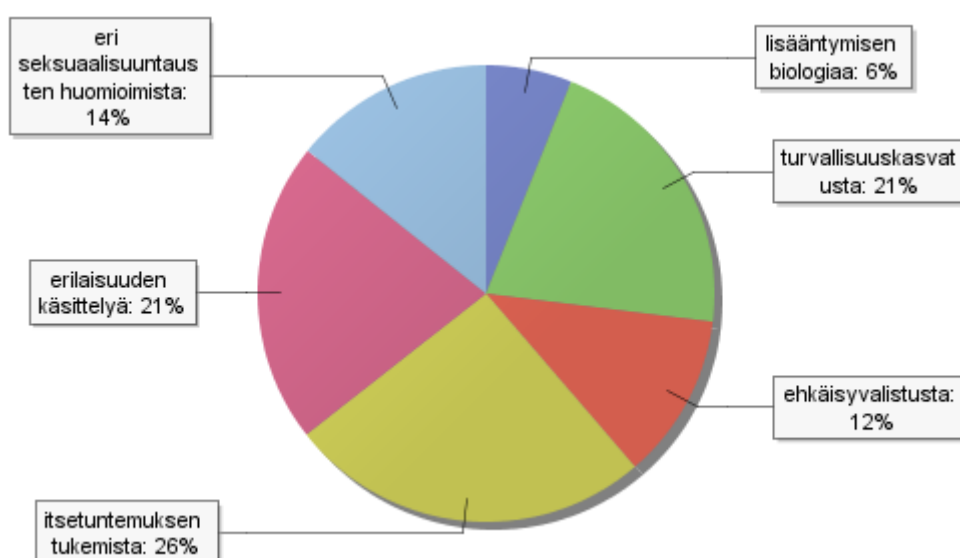
KAAVIO 4: SEKSUAALIKASVATUKSEN OSUUS AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA



### 6.3 Vastaajien näkemykset seksuaalikasvatuksesta

Vastaajilta kysyttiin mitä heidän mielestään on seksuaalikasvatus. Heille annettiin kuusi vastausvaihtoehtoa, joista he saivat valita. Tällä kysymyksellä haluttiin selvittää mitä vastaajat itse kokivat osaksi seksuaalikasvatusta. Toiselle seksuaalikasvatus voi olla pelkkää ehkäisyvalistusta, jota hän ei tee työssään, kun taas toiselle seksuaalikasvatukseen kuuluu kaikki seksuaalisuuden osa-alueet. Määrittelin seksuaalisuuden eri osa-alueet Jumalan silmissä ihme-kirjan teemojen avulla. Tätä kautta pystyin helpommin arvioimaan vastauksia.

KAAVIO 5: VASTAAJIEN NÄKEMYKSET SIITÄ MITÄ SEKSUAALIKASVATUS ON



Riippumatta iästä, sukupuolesta, koulutustaustasta tai seurakuntatyypistä vastaajat laittoivat seksuaalikasvatuksen osa-alueet samaan tärkeysjärjestykseen. Itsetuntemuksen tukeminen, turvallisuuskasvatus, erilaisuuden käsittely, eri seksuaalisuuntausten huomioiminen, ehkäisyvalistus sekä lisääntyminen biologian saivat kaikilta vastaajilta saman arvojärjestyksen seksuaalikasvatuksen osa-alueina.

Vastaajista 26 prosenttia koki seksuaalikasvatuksen olevan pääasiassa itsetuntemuksen tukemista, 21 prosenttia erilaisuuden käsittelyä, 21 prosenttia turvallisuuskasvatusta, 14 prosenttia eri seksuaalisuuntausten huomioimista, 12 prosenttia ehkäisyvalistusta ja 6 prosenttia lisääntymisen biologiaa ( kaavio 5 ). Vastauksista voi

siis päätellä nuorisotyönohjaajien kokevan seksuaalikasvatuksen henkisen puolen osa-alueet enemmän osaksi omaa työtään kuin fyysiset.

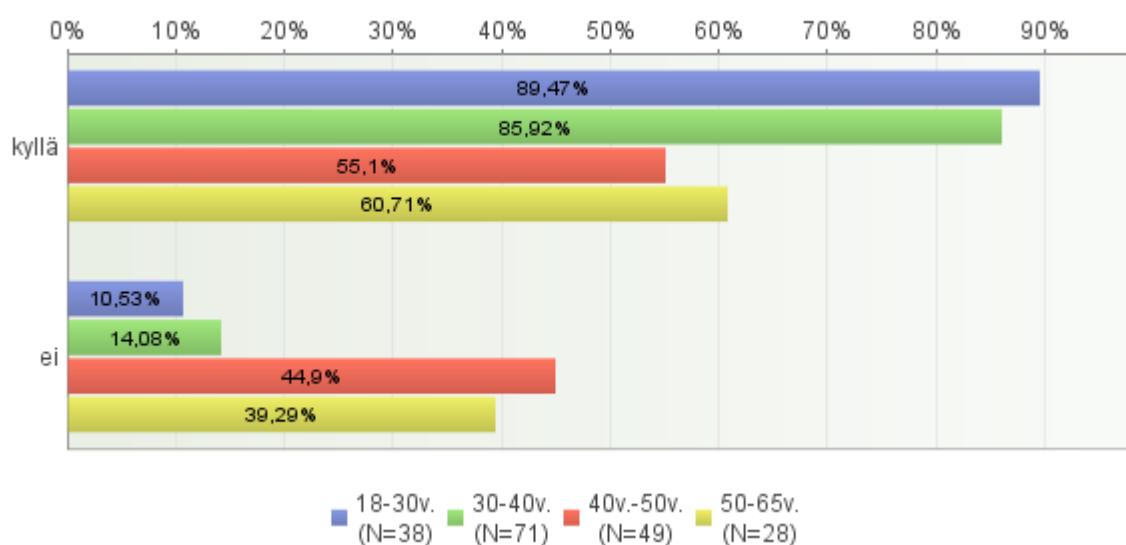
#### 6.4 Vastaajien seksuaalikasvatustausta

Vastaajilta kysyttiin myös ovatko he saaneet itse seksuaalikasvatusta nuoruudessaan. Kysymyksen tarkoituksena oli etsiä yhtymäkohtia oman seksuaalikasvatushistorian ja oman seksuaalikasvattajan roolin väliltä.

Kysymykseen vastanneista vastaajista 75 prosenttia vastasi saaneensa seksuaalikasvatusta ja 25 prosenttia vastasi jääneensä ilman seksuaalikasvatusta. Verrattaessa naisten ja miesten vastausprosentteja, voidaan päätellä, että seksuaalikasvatus kohdennetaan pienissä määrin enemmän tytöille kuin pojille. Naisista 77 prosenttia ja miehistä 71 prosenttia oli kokenut saavansa seksuaalikasvatusta. Kielteisesti vastanneista miehiä oli 29 prosenttia ja 23 prosenttia naisia. Ero ei ole suuri, mutta kuitenkin huomioitava.

Verrattaessa eri ikäluokkia toisiinsa, jakaumat ovat selvät.

KAAVIO 6: SEKSUAALIKASVATUS IKÄLUOKITTAIN



Nuoria ikäluokkia on selvästi seksuaalikasvatettu enemmän kuin vanhempia, mutta yllättävää on se että 40-50-vuotiaat ovat saaneet seksuaalikasvatusta kaikista vähiten ( kaavio 6 ). Voisiko tähän tutkimustulokseen vaikuttaa iloinen 60-luku, joka kenties loi vapautta myös seksuaalikasvatuksen saralle? 1960-lukua pidetään seksuaalisen vallankumouksen aikana, jolloin muun muassa ehkäisy pillerit saapuivat markkinoille ja antoivat naisille uuden lähtökohdan seksin harrastamiselle ( Suomela 2008, 141). Kenties tämä vapautuminen vaikutti myös siihen, että seksuaalikasvatusta annettiin aiempaa vähemmän.

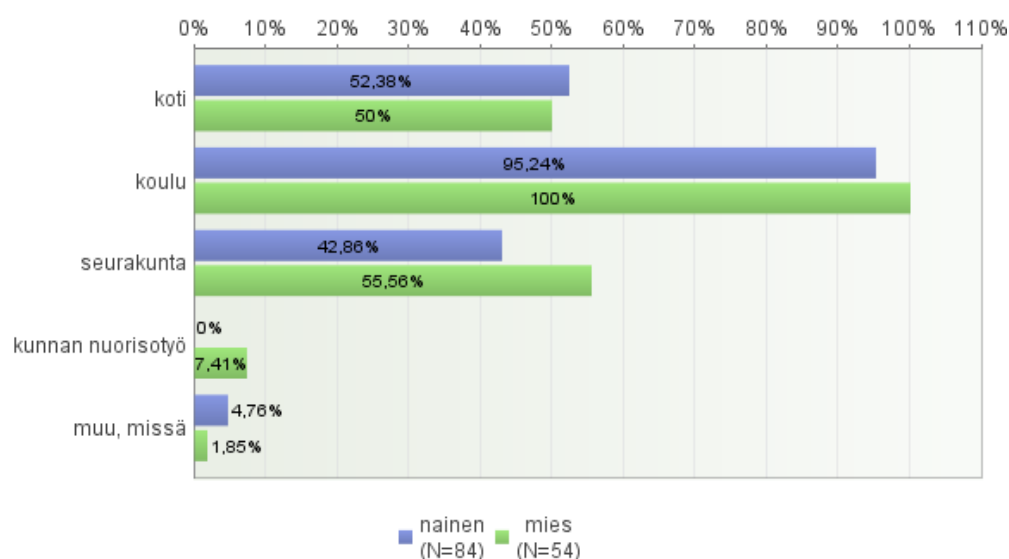
#### 6.4.1 Kuka toimi vastaajien seksuaalikasvattajana?

Kysyttäessä missä vastaajat kokevat saaneensa seksuaalikasvatusta kolmeksi isoimmaksi yhteisöksi nousivat koulu ( 48 prosenttia vastaajista ), koti ( 25 prosenttia vastaajista ) ja seurakunta ( 24 prosenttia vastaajista ). Merkittävää on huomata, että kodin ja seurakunnan osuus on lähes yhtä suuri. Vastauksista heijastuu myös todennäköisenä se, että kyselyyn vastaajat ovat toimineet aktiivisesti mukana seurakunnan nuorisotyössä. Vastauksista löytyy myös neljän vastaajan kohdalta vastaus kunnan nuorisotyö. Vastaajien pieni määrä voi kertoa myös siitä ettei kunnan nuorisotyöllä ole pitkä historia verrattuna sitä seurakunnan nuorisotyöhön ( katso sivu 8 ) ja näin seksuaalikasvatusta ei ole edes ollut mahdollisuutta saada kunnan nuorisotyön kautta. Kunnan nuorisotyön voidaan katsoa alkaneen vasta sota-aikojen keskellä 1940-luvulla, jolloin muun muassa perustettiin valtion nuorisotyölautakunta turvaamaan nuorison tulevaisuutta. Lautakunnan tehtävänä oli kehittää yhteiskunnallista nuorisotyötä ja se valmisti esimerkiksi suunnitelman nuorisotalojen rakentamisesta sekä aloitteen nuorisonohjaajakoulutuksen aloittamisesta. Kunnan nuorisotyönohjaajan tehtävänkuvaus oli laaja ja nuorisonohjaajan velvollisuuksiin kuului toimia kasvatustyön tehostajana, ohjaajien kouluttajina ja nuorisotyön organisoijina. Käytännössä toiminta oli urheilutoiminnan ja kerhojen järjestämistä sekä 1950-luvun loppupuolelta alkaen avointa toimintaa. ( Telemäki 1987, 16-17. ) Tätä avointa toimintaa pidetään nykyisen kunnan nuorisotyön perustana.

Verrattaessa miesten ja naisten välisiä vastauksia kodin, koulun ja seurakunnan välillä, vastauseroja löytyi seuraavasti:



KAAVIO 7: SEKSUAALIKASVATTAJAT SUKUPUOLIJAKAUMAN MUKAAN LUOKITELTUINA



Kodin ja koulun kesken ei vastauseroja juurikaan ole miesten ja naisten välillä, mutta verrattaessa seurakunnan ja kunnan nuorisotyön eroja naisten ja miesten välillä, on vastausprosentti jo merkittävä. Miehet kokevat saaneensa seurakunnalta seksuaalikasvatusta 13 prosenttia enemmän kuin naiset (kaavio 7). Onko nuorisotyössä siis ollut enemmän poikatyötä ja miehiä nuorisotyöntekijöinä? Kirkon nuorisotyön historiaa tutkimalla selviää, että poikatyöllä on ollut pitkät perinteet jo 1900-luvun alusta alkaen ja ensimmäiset 1930-luvulla palkatut nuorisotyöntekijät olivat nimenomaan poikatyöntekijöitä (Kallinen & Huttunen 2005, 302). Pojille perustettiin myös oma rekisteröity Poikien keskus-yhdistys vuonna 1946 (mt., 302) ja samana vuonna aloitti Partaharjun pojille tarkoitettu leirikeskus toimintansa. 1960 perustettiin Partaharjun opisto, joka toimi alkuun vain poikaopistona. (PTK 2014.) Suomalaisen nuorisotyön historian voidaankin sanoa olleen pitkälti poikatyön historiaa ja poikien olleen varsinainen kohderyhmä (Mukkonen & Tulensalo 1997, 32). Lähteitä etsiessäni löysin myös itse kaksi teosta, jotka vahvistavat olettamusta. ”Pojasta mieheksi. Kristillisen poika-nuorukais- ja miestyön käsikirja” vuodelta 1944 ja ”Seurakuntapojan kirja” vuodelta 1954 kertovat nimenomaan seurakunnan nuorisotyöstä poikatyönä. Vaikka ajat ovat muuttuneet ja tyttötyö on jo vakiintunut työmuoto, tyttötyön osuudesta nuorisotyössä ei ole edelleenkään paljon tutkittua tietoa (Mukkonen & Tulensalo 1997, 32). Tähän taustaan nojaten, voidaan hyvinkin arvioida miesten saaneen seksuaali-

kasvatusta seurakunnassa enemmän kuin naisten juuri poikatyön runsauden huomioiden.

Kun taas vertaillaan koulua, kotia ja seurakuntaa ikäjakauman perusteella, vastauksissa näkyy jälleen myös ikäpolvien erot. 100 prosenttia kyselyyn vastanneista 30-40-vuotiaista koki saaneensa seksuaalikasvatusta koulussa, mutta 18-30-vuotiaitten kohdalla luku on jo hieman matalampi. Tässä todennäköisesti kielii jo koulujen pienentyneistä oppituntimäärät terveystiedossa ( katso sivu 13 ).

Vastaajilta kysyttiin myös kuka edellä mainituissa yhteisöissä toimi seksuaalikasvattajana. Koulussa kasvatuksesta ovat vastanneet lähinnä opettajat ja terveydenhoitajat , kodissa äiti, isä tai vanhemmat yhdessä ja seurakunnassa vastuu on jakaantunut nuorisotyönohjaajien ja nuorisopappien kesken. Yksittäisissä vastauksissa esiin nousevat ystävät, sisarukset, isoäiti, kouluvierailijat, kirjallisuus, media ja herätysliikkeiden työntekijät.

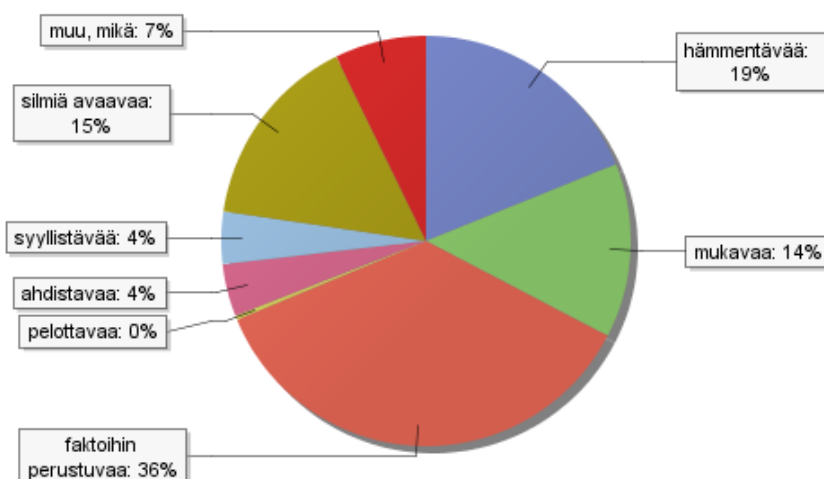
Verrattaessa vastauksia ikäryhmien kesken, ykkössijalle nousi kaikissa ikäryhmissä opettajat. Tämä heijastaa tutkimustulosta, jossa koulu on ollut suurin seksuaalikasvattaja. Nuorilla ikäluokilla toiselle sijalle nousevat terveydenhoitajat, 40-50-vuotiailla nuorisotyönohjaajat ja 50-65-vuotiailla äiti. Pohdin johtuuko 50-65-vuotiaiden vastauksista esiin nouseva äiti siitä, että he ovat naisia, mutta vastaukset osoittavat sukupuolijakauman tasaisuuden. Syynä ei ole siis tämä. Kolmanneksi 18-30-vuotiailla nousee äiti, 30-40-vuotiailla nuorisotyönohjaaja, 40-65-vuotiaille terveydenhoitaja.

Vertailtaessa vastaajaryhmien sukupuolijakaumaa, vastauksista löytyy selvästi kahtia jako. Äidit ovat toimineet tyttäriensä seksuaalikasvattajina kun taas isät ovat toimineet poikiensa seksuaalikasvattajina. Miehet kuitenkin mainitsivat useammin molempien vanhempien seksuaalikasvattaneen heitä kuin naiset. Olisiko tässä havaittavissa sukupuolilähtöinen ajattelutapa, että äidit ovat puhuneet pojilleen henkisestä puolesta ja isät fyysisestä. Naisten kohdalla yksikään nainen ei ole vastannut seksuaalikasvattajana toimineen isän. Tästä voimme tehdä johtopäätöksen, jonka mukaan äidin on ollut luonnollisempaa seksuaalikasvattaa tyttärtään.

#### 6.4.2 Vastaajien kokemukset seksuaalikasvatuksesta

Vastaajia pyydettiin pohtimaan nuorena saamansa seksuaalikasvatuksen kokemuksia seuraavin vaihtoehdoin: faktoihin perustuvaa, ahdistavaa, pelottavaa, syyllistävää, silmiä avaavaa, hämmentävää, mukavaa, muu, mikä. Vaihtoehdot yritin luoda mahdollisimman monipuolisiksi ja neutraaleiksi. Vastaajat saivat valita useita vaihtoehtoja. Kysyttäessä vastaajien kokemuksia saamastaan seksuaalikasvatuksesta, he vastasivat seuraavasti ( kaavio 8 ):

KAAVIO 8: MILLAISTA SEKSUAALIKASVATUS OLI VASTAAJIEN MIELESTÄ



Vastaajista 36 prosenttia koki seksuaalikasvatuksen olleen faktoihin perustavaa. Verrattaessa tätä tulokseen jossa koulun todettiin olleen suurin seksuaalikasvattaja ( katso sivu 24 ), voidaan päätellä koulussa annetun seksuaalikasvatuksen olleen todennäköisesti pääsääntöisesti lisääntymisen biologiaa sekä ehkäisyvalistusta joka selittää suuren prosenttimäärän.

Vastaajista 19 prosenttia koki seksuaalivalistuksen olleen hämmentävää. Tämän selittää todennäköisesti ikäkausi, jota vastaajat ovat eläneet saadessaan seksuaalikasvatusta. Kysymykset oli esitetty muodossa, jossa työntekijää pyydettiin muistelemaan omaa nuoruuttaan. Tämän kysymyksen kohdalla verrattaessa ikäjakaumia toisiinsa, vähiten hämmentäväksi seksuaalikasvatuksen kokivat 30-40-vuotiaat ja eniten 50-65-vuotiaat ja 18-30-vuotiaat. Yllättävää on, että 50-65-vuotiaat kokevat näin, vaikka edellisten tulosten mukaan ( katso sivu 23 ) 50-65-vuotiaiden ikäryhmä on saanut

enemmän seksuaalikasvatusta kuin heitä seurannut nuorempi ikäluokka 40-50-vuotiaat. Olisiko tähän aikaan seksistä puhuminen ollut kuitenkin vielä niin suuri tabu ja seksuaalikasvatus uutta ja ihmeellistä.

Silmiä avaavaksi seksuaalikasvatuksen koki 15 prosenttia vastaajista. Heistä 18-30-vuotiaat vastasivat toiseksi eniten seksuaalikasvatuksen olleen silmiä avaavaa. Pohdin että kuitenkin tämä on ikäryhmä, jonka aikana seksuaalisuus mediassa ja ylipääntään yhteiskunnassa on lisääntynyt eikä asia ole enää tabu. Olisiko tässäkin kohdassa kysymys vähentyneestä seksuaalikasvatuksesta ( katso sivu 13 ) vai peräti siitä, että media antaa seksuaalisuudesta melko suorituskeskeisen kuvan, jota seksuaalikasvatus on korjannut? Vertailtaessa miesten ja naisten välisiä vastauksia silmiä avaavan vaihtoehdon kohdalla, miehistä 41 prosenttia ja naisista 27 prosenttia valitsi tämän vaihtoehdon.

Vertailtaessa ikäryhmien vastauksia toisiinsa, vastauksista voidaan jälleen huomata ikäryhmille ”istuvat” vastaukset. Eniten seksuaalikasvatusta saaneet 30-40-vuotiaat kokivat seksuaalikasvatuksen vähiten hämmentävänä, kun kahden muun ikäryhmän vastaukset olivat noin 10 prosenttiyksikköä korkeampia. Tämä kielii 30-40-vuotiaiden korkeasta seksuaalikasvatuskasvatusprosentista. Toisaalta 18-30-vuotiaat kokivat seksuaalikasvatuksen olleen yhtä hämmentävää kuin ylemmät ikäluokatkin.

Faktoihin perustuvana saamaansa seksuaalikasvatusta pitivät nuoret ikäluokat. 18-30-vuotiaista 79 prosenttia ja 30-40-vuotiaista 80 prosenttia koki saamansa seksuaalikasvatuksen olleen faktoihin perustuvaa. Sama prosenttiosuus 40-50-vuotiaista oli 70 prosenttia ja 50-65-vuotiaista 64 prosenttia. Mistä tämä kertoo? Mietin voisiko tässä olla kyse siitä, että vanhimman ikäryhmän nuoruuden aikaan esimerkiksi itse-tyydytykseen liitettiin edelleen täysin perättömiä huhupuheita, joilla ei ollut mitään tekemistä faktatiedon kanssa. Itsetyydytystä pidettiin nimittäin entisaikaan jopa vahingollisena ja vuonna 1710 ilmestyi aiheesta peräti kirjakin, jossa kerrottiin itsetyydytyksen aiheuttamista haitoista terveydelle ( Forssberg 2005, 111 ). Sain käsiini myös vuonna 1921 julkaistun Terveiden opas naisille ja miehille - kirjan, jossa itsetyydytyksestä käytetään termiä itsesaastutus eli onania. Kirjassa kerrotaan onania-sairauden aiheuttavan muun muassa mielenhäiriötä, impotenssia, ruokahaluttomuutta, muistisairauksia, virtsarakon tulehduksia, vatsan kovuutta ja unettomuutta. Punas-

tumista pidettiin varmana merkinä sairaudesta. ( Collins 1921. ) Vaikka 50-65-vuotiaiden oma nuoruus sijoittuukin 60- ja 70-luvulle, jolloin itsetyydytystä ei enää pidetty sairautena, heidän kasvattajansa olivat eläneet vielä ajalla jolloin itsetyydytys oli suuri synty ja on hyvin mahdollista, että heidän seksuaalikasvatuksensa on sisältänyt vastaavanlaisia perättömiä tietoja.

Huojentavaa tarkkailtaessa vastauksia seksuaalikasvatuskokemuksista on se, että 14 prosenttia vastaajista koki seksuaalikasvatuksen olleen mukavaa, vain 4 prosenttia koki kasvatuksen ahdistavana ja toinen 4 prosenttia syyllistävänä. Ikäryhmien välillä vastaukset pelottavan ja ahdistavan kohdalla enemmistön kohdalla osuivat nuorimpaan ikäryhmään 18-30-vuotiaisiin. Tässäkin ryhmässä kysymys oli yksittäistapauksista ja heidän kokemuksensa voivat liittyä myös omaan kehitykseen ja henkilökohtaisiin kokemuksiin. Seksuaalikasvatuksen syyllistävänä kokeneita löytyi eniten 40-50-vuotiaiden ikäryhmästä. Tässä kohdassa esiin nousee mielenkiintoinen ristiriita vaihtoehto ahdistavan kanssa. Ahdistavan vaihtoehdon vastanneista ei yksikään nimittäin ollut tästä ikäryhmästä. Eli vaikka vastaajat kokivat seksuaalikasvatuksen olleen syyllistävää, samaan aikaan se ei kuitenkaan tuntunut heistä ahdistavalta. Tämä on myös se sama iloisella 60-luvulla osittain syntynyt ikäjoukko, joka tutkimuksen mukaan on saanut vähiten seksuaalikasvatusta. Mielenkiintoista! Toki voi olla niin, että heitä kasvattaneet ihmiset ovat olleet vanhanajan ihmisiä, jotka ovat tuominneet sen ajan vapaan seksuaalisuuden ja tehneet seksistä syyllistävää.

## 6.5 Nuoruuden seksuaalikasvatuksen merkitys vastaajien seksuaalikasvattajuuteen

Vastaajien vastattua seksuaalikasvatustaustoistaan pääasiassa monivalintakysymysten kautta, osion loppuksi heillä oli mahdollisuus kertoa omien kokemustensa vaikutuksista omaan suhtautumiseensa seksuaalikasvattajana. He saivat vastata kysymykseen avoimen vastausvaihtoehdon kautta. Vastaajista 150 henkilöä vastasi avoimeen vastausvaihtoehtoon. Näistä 150 kysymykseen vastanneesta vastaajasta, 131 vastaajaa vastasi nuorena saadulla seksuaalikasvatuksella olleen merkitystä omaan suhtautumiseen seksuaalikasvattajana, 17 vastasi kieltävästi ja vain kaksi ei osannut sanoa.

He jotka eivät kokeneet nuorena saadun seksuaalikasvatuksen vaikuttaneen heidän omaan suhteeseensa seksuaalikasvattajana, esiin nousi yksi yhteinen nimittäjä. Heidän saamansa seksuaalikasvatus oli ollut hyvin faktoihin perustuvaa, vähäistä ja vaiettuakin. Usea näistä vastaajista kertoi etsineensä tietoa itse lisää ja koki saamansa seksuaalikasvatuksen vaikutuksen heihin olleen hyvin vähäistä.

Suurin osa kyselyyn vastaajista koki kuitenkin seksuaalikasvatuksen vaikuttaneen heihin joko myönteisesti tai kielteisesti. Myönteisiä tekijöitä ovat olleet omat vanhemmat, seurakunnan työntekijät ja varusmiespalvelus. Näiltä kasvattajilta saatu luonteva lähestymistapa seksuaalisuuteen nousee esiin monista vastauksista. Kielteisesti omaan kokemukseen ovat vaikuttaneet eniten opettajat, terveydenhoitajat sekä herätysliikkeiden julistustyöntekijät. Kuitenkaan oma kielteinen kokemus seksuaalikasvatuksesta ei välttämättä ollut aiheuttanut negaation kierrettä vaan vastaaja saattoi tietoisesti toimia toisin.

*” Kotiseurakunnassani seksuaalikasvatus oli hyvin ankaraa ja mustavalkoista. Uskon tämän vaikuttaneen suurilta osin siihen, että omissa kasvatustilanteissani pyrin aina, niin seksuaalisuutta koskevissa asioissa kuin muissakin vetoamaan nuorten omaan järkeen ja omien ratkaisujen löytymiseen sen sijaan, että sanelisin tarkat ohjeet siitä, mikä on oikein ja mikä väärin, millaista seksuaalisuuden kuuluu olla, millainen on sairasta tai kieroutunutta jne. ”*

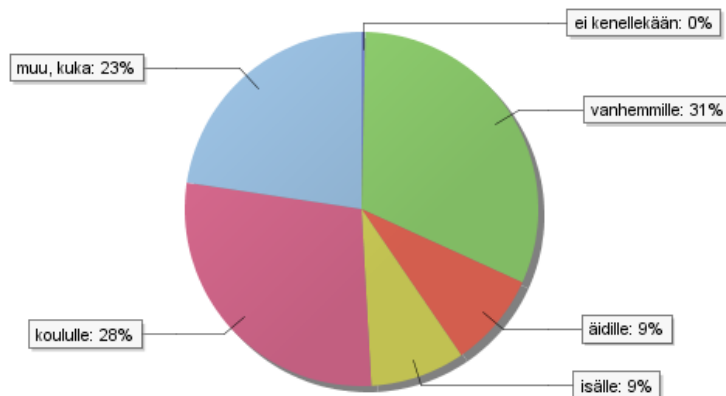
Vaikka suurin osa vastaajista koki nuorena saadulla seksuaalikasvatuksella olevan merkitystä omaan suhtautumiseen seksuaalikasvattajana, usea vastaaja koki eniten vaikuttavana ammattiin valmistumisen ja käytännön työskentelyn nuorten kanssa. Vastauksista korostuvat myös keskustelun tärkeys nuorten kanssa sekä vastuullisen ja toisen ihmisen kunnioittamisen korostaminen.

## 6.6 Kenelle seksuaalikasvatus vastaajien mielestä kuuluu

Kyselyssäni halusin saada käsityksen myös vastaajan omista arvoista ja asenteista, jotka kenties saattaisivat vaikuttaa työntekijän kirjan käyttöön. Kysyin vastaajilta kenelle vastaajat kokivat seksuaalikasvatuksen kuuluvan. Vanhemmat ja koulu ylsivät kärkisijoille, mutta 23 prosenttia vastaajista oli vastannut vaihtoehto muu ( kaavio 9 ).

Näistä vastauksista seurakunta ja kirkko nousevat selvästi esille kuten myös nuorisotyönohjaajat ja muut nuorten kanssa työtä tekevät. Useissa vastauksissa mainittiin kaikki nuorten elämään kuuluvat aikuiset.

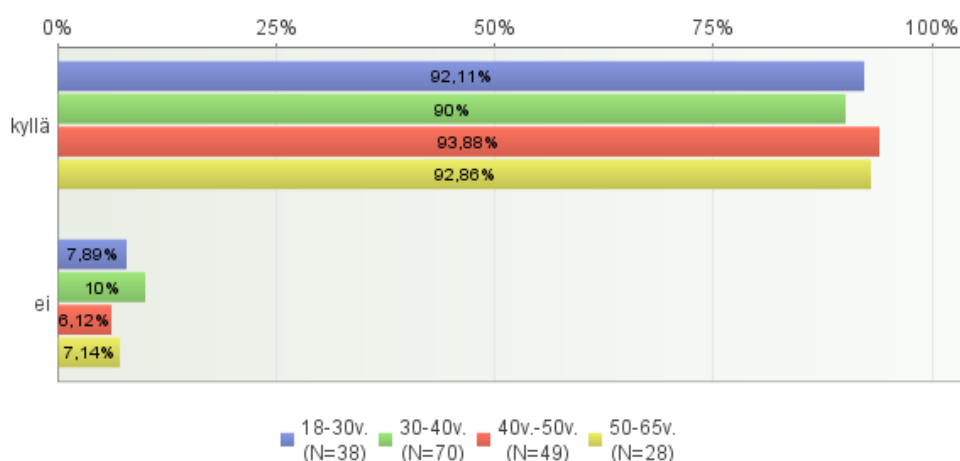
KAAVIO 9: KENELLE SEKSUAALIKASVATUS KUULUU



Vertailtaessa sukupuolijakaumaa vastausten välillä voidaan huomata miesten vastanneen seksuaalikasvatuksen kuuluvan enemmän vain äidille tai isälle. Olisiko taustalla malli, jossa mies kasvattaa pojat ja äiti tytöt? Sama malli näkyy selvästi 50-65-vuotiaiden vastauksista (vertaa sivu 26).

Vastaajilta kysyttiin myös kuuluuko seksuaalikasvatus kirkolle. Kysymykseen vastanneista vastaajista 92 prosenttia vastasi seksuaalikasvatuksen kuuluvan kirkolle. Sukupuolijakaumat olivat hyvin tasaiset niin myöntävissä kuin kieltävissäkin vastauksissa. Ikäjakaumat olivat selvemmat.

KAAVIO 10 : KUULUUKO SEKSUAALIVALISTUS KIRKOLLE-KYSYMYKSEN IKÄJAKAUMAT



Eniten seksuaalikasvatuksen kokivat kuuluvan kirkolle 40-50-vuotiaat ja vähiten 30-40-vuotiaat ( kaavio 10 ). Tämä on mielestäni yllättävää, sillä oletukseni oli, että omassa nuoruudessaan seksuaalikasvatusta saaneet 18-30-vuotiaat olisivat vastanneet kyllä - kysymykseen enemmistöllä ja vähiten seksuaalikasvatusta saaneet 40-50-vuotiaat taas oletin vastaavan täysin päinvastaisella tavalla. ( katso sivu 23 ). Vastausprosenttien erot eivät vastaajien välillä ole toki kovin merkittävät.

Verrattaessa maalais- ja kaupunkiseurakuntien vastauksia kuuluuko seksuaalikasvatus kirkolle, vastauksissa on eroja. Kaupunkiseurakuntien vastauksissa 89 prosenttia ja maalaisseurakuntien vastauksissa 95 prosenttia vastaajista kannattaa kirkon roolia seksuaalikasvattajana. Sama lukema käänteisesti on kaupunkiseurakunnissa 11 prosenttia ja maalaisseurakunnissa 5 prosenttia. Jälleen oletin prosenttien olevan päinvastaiset ja kaupunkiseurakuntien vastaajien olevan myönteisempiä kuin maalaisseurakuntien. Pohdin onko tässä kyse siitä, että kaupungeissa toimijoita on useita ja seksuaalikasvattamisen vastuu voidaan helpommin antaa toisten vastuulle kun taas maalla jokainen kasvattava yhteisö on tarpeen.

Koulutus pohjia vertailtaessa eroja kysymykseen kuuluuko seksuaalikasvattaminen kirkolle, ei löytynyt.



## 7 JUMALAN SILMISSÄ IHME KIRJAN KÄYTTÖ SEURAKUNNISSA

### 7.1 Kirjan tunnettavuus

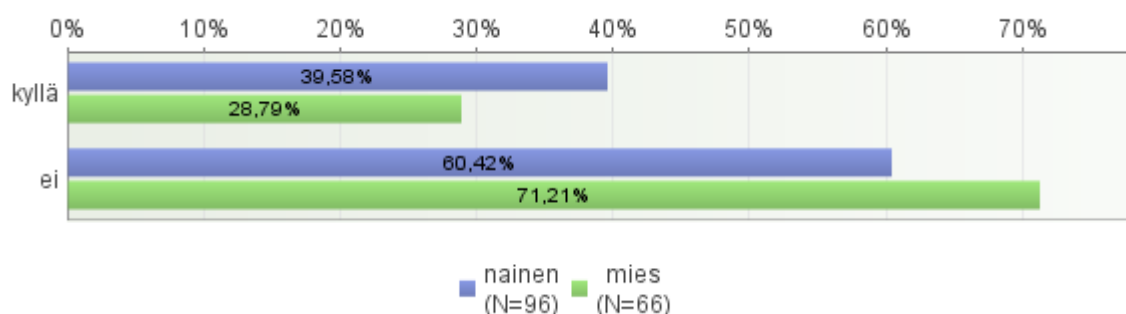
Kyselyyn vastaajilta kysyttiin, onko Jumalan silmissä ihme-kirja tuttu heille. 185 kysymykseen vastanneesta vastaajasta, kirja oli 89 prosentille erityisen tuttu tai he tunsivat kirjan. Vain 11 prosentille kirja oli täysin tuntematon. Vertailtaessa koulutuspohjaa suhteessa vastauksiin, ammattikorkeakoulusta valmistuneet tunsivat kirjan hieman muita paremmin. Maalaisseurakuntien työntekijöille kirja oli tuntemattomampi ( 18 prosenttia ) kuin kaupunkiseurakuntien työntekijöille ( 7 prosenttia). Tähän voi vaikuttaa se, että 80 prosenttia kyselyyn vastanneista maaseutuseurakunnista ei kuulunut seurakuntayhtymään jolloin koulutustilaisuuksia on todennäköisesti vähemmän. Maalaisseurakunnissa työskentelevistä 58 prosenttia vastasi työskentelevänsä seurakunnan ainoana nuorisotyönohjaajana, jolloin aikaa uusiin materiaaleihin tutustumiselle on myös vähemmän.

Vastaajista joille kirja oli tuttu, vain 10 henkilölle oli annettu koulutusta kirjan käyttöön. Koulutusta he olivat saaneet kirkon nuorisotyönohjaajien neuvottelupäivillä sekä hiipakunnan koulutustilaisuuksissa. Myös valtakunnallisilla kirkkopäivillä vuonna 2007 on ollut aiheesta työpaja ( Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 k ). Tämän lisäksi vastaajista 2000-luvun puolivälissä nuorisotyönohjaajaksi valmistuneet kertoivat kirjaa käsitelleen koulutuksen yhteydessä. Pienestä koulutusprosentista huolimatta vain 25 prosenttia vastaajista koki kaivanneensa opastusta kirjan käyttöön. Heistä suurin osa oli ammattikorkeakoulusta valmistuneita. Pohdin onko tämä osoitus siitä että kirja on täysin käyttökelpoinen ilman koulutusta vai onko taustalla ajatus siitä etteivät vastaajat käyttäisi kirjaa vaikka heille annettaisiin koulutusta.

### 7.2 Kirjan käyttöaste

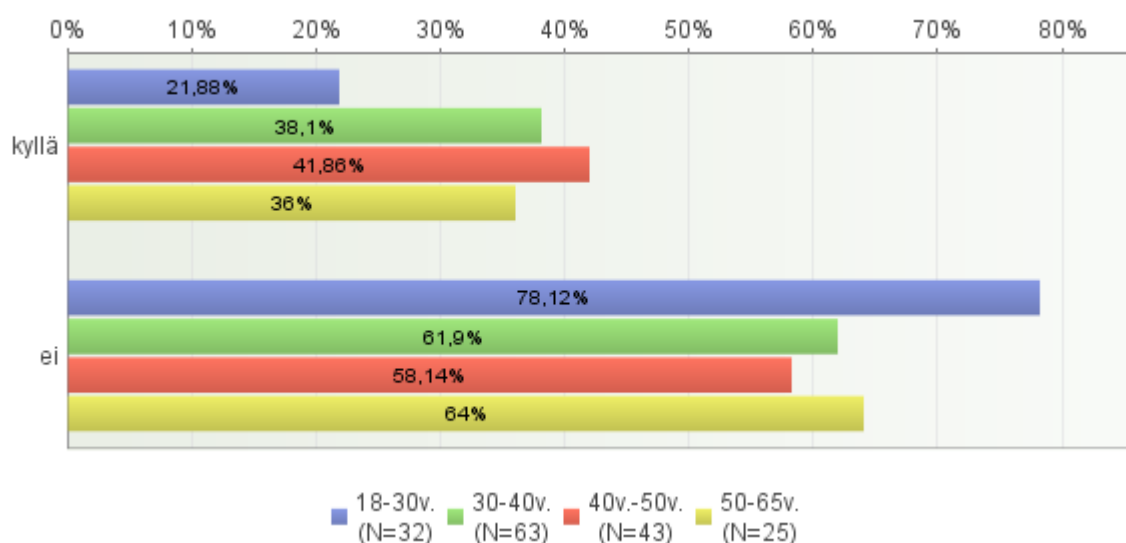
Vastaajilta kysyttiin käyttävätkö he Jumalan silmissä ihme-kirjaa työssään. Heistä 64 prosenttia vastasi kieltävästi ja 36 prosenttia myöntävästi.

KAAVIO 11: KIRJAA KÄYTTÄNEET NAISET JA MIEHET



Kirjaa käyttäneistä oli naisia 40 prosenttia ja miehiä 29 prosenttia ( kaavio 11 ). Verrattaessa kaupunki-ja maalaisseurakuntien vastauksia, erot ovat hiuksen hienoja. Kaupunkiseurakunnissa kirjaa käytti 38 prosenttia vastanneista ja maalaisseurakunnissa 34 prosenttia.

KAAVIO 12: KIRJAA KÄYTTÄNEET IKÄRYHMITÄIN



Verrattaessa ikäluokkia toisiinsa eniten kirjaa käyttivät 40-50-vuotiaat ja vähiten 18-30-vuotiaat ( kaavio 12 ). Tämä todennäköisesti heijastaa tuloksia kohdasta kuuluuko seksuaalikasvatus kirkolle ( katso sivu 32 ), jonka mukaan 40-50-v kokivat seksuaalikasvatuksen kuuluvan kirkolle. Tästä syystä he todennäköisesti siis myös itse käyttävät kirjaa työssään.

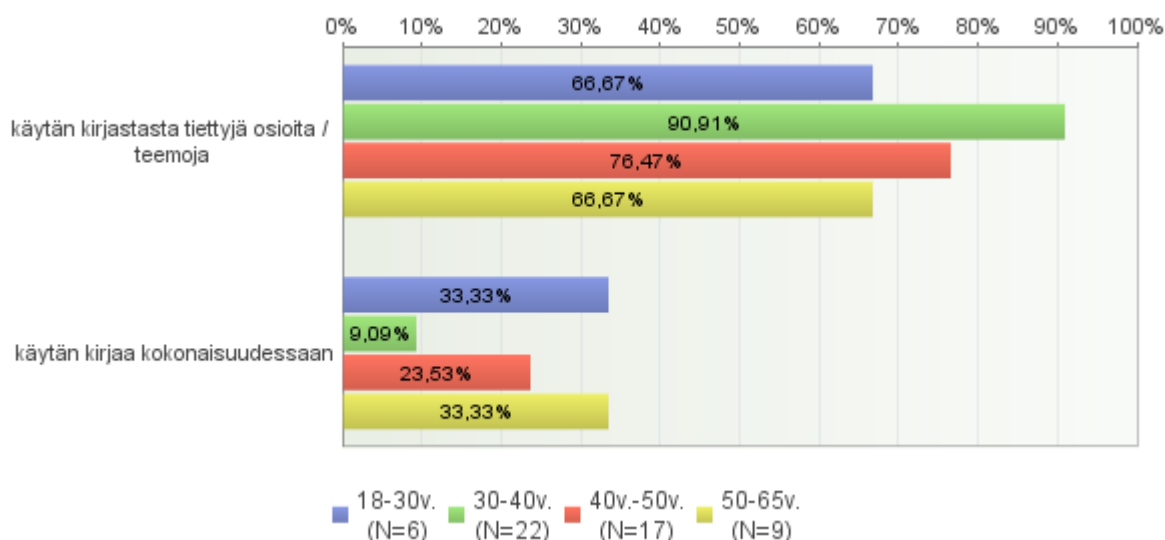
### 7.2.1 Kirjaa käyttävät työntekijät

92 prosenttia kirjaa käyttäneistä kävi kirjaa läpi yhdessä nuorten kanssa ja 8 prosenttia heistä jakoi kirjan nuorten itsenäiseen käyttöön. Heistä puolet perustelivat kirjan jakamista nuorten itsenäiseen käyttöön työajan puutteella ja puolet kertoivat käyttäneensä kirjaa osana isokoulutusta kuitenkin käymättä kirjaa konkreettisesti läpi nuorten kanssa. Huomioitavaa on myös se ettei 50-65-vuotiaista yksikään vastannut jakaneensa kirjaa nuorten itsenäiseen käyttöön. Pohdin olisiko tässä kyseessä vastuu-kysymys? Voisiko työntekijä kokea hänellä kuitenkin olevan vastuu sellaisen materiaalin jakamisesta mitä hän ei itse käy läpi nuorten kanssa ja jättää siksi kirjan mieluummin jakamatta.

Miten kirjaa käyttäneet sitten käyttivät kirjaa? Jumalan silmissä ihme- kirja on nimitäin jaettu kahdeksaan eri osioon. Olen ihme-osio käsittelee ihmisen syntymää, tunteita ja nuoren itsenäistymistä. Ruumis-osio käsittelee omaa minäkuvaa, median synnyttämiä mielikuvia ja itsetuntoa. Sukupuoli-osio nuoren kehossa tapahtuvia fyysisiä muutoksia ja seksuaalista kehitystä. Osiot Seksuaalisuus yksin ja Seksuaalisuus kaksin käsittelevät seurustelua ja seksiä. Tervettä seksuaalisuutta-osio omia rajoja, seksuaalista häirintää, internetin käyttäytymismalleja ja seksitauteja. Rakkautta osio suojaus pureutuu nuoren seksuaalisiin oikeuksiin ja siihen mitä laki sanoo nuorten seksistä. Tässä osiossa käsitellään myös avioliittoa ja suhtautumista homoseksuaalisuuteen. Viimeisessä osiossa Ihminen on pyhä, pohditaan elämän arvokkuutta, omia valintoja sekä palataan edellisen osion osuuksiin. ( Järviö, Kinnula, Lankinen & Sarajärvi 2006. )

80 prosenttia kirjaa käyttävistä käytti kirjasta vain tiettyjä osioita ja 20 prosenttia käytti kirjaa kokonaisuudessaan. Merkittäviä eroja ei syntynyt miesten ja naisten käyttövoimissa eikä liioin eri koulutuspohjien välillä, mutta ikäluokkien välillä erot olivat suuremmat. 30-40-vuotiaat suosivat kirjan käyttöä osittain muita ikäluokkia enemmän. Heidän yli 90 prosenttinsa osuus ylitti osittain muiden ikäluokkien prosentit yli 20 prosentilla ( kaavio 13).

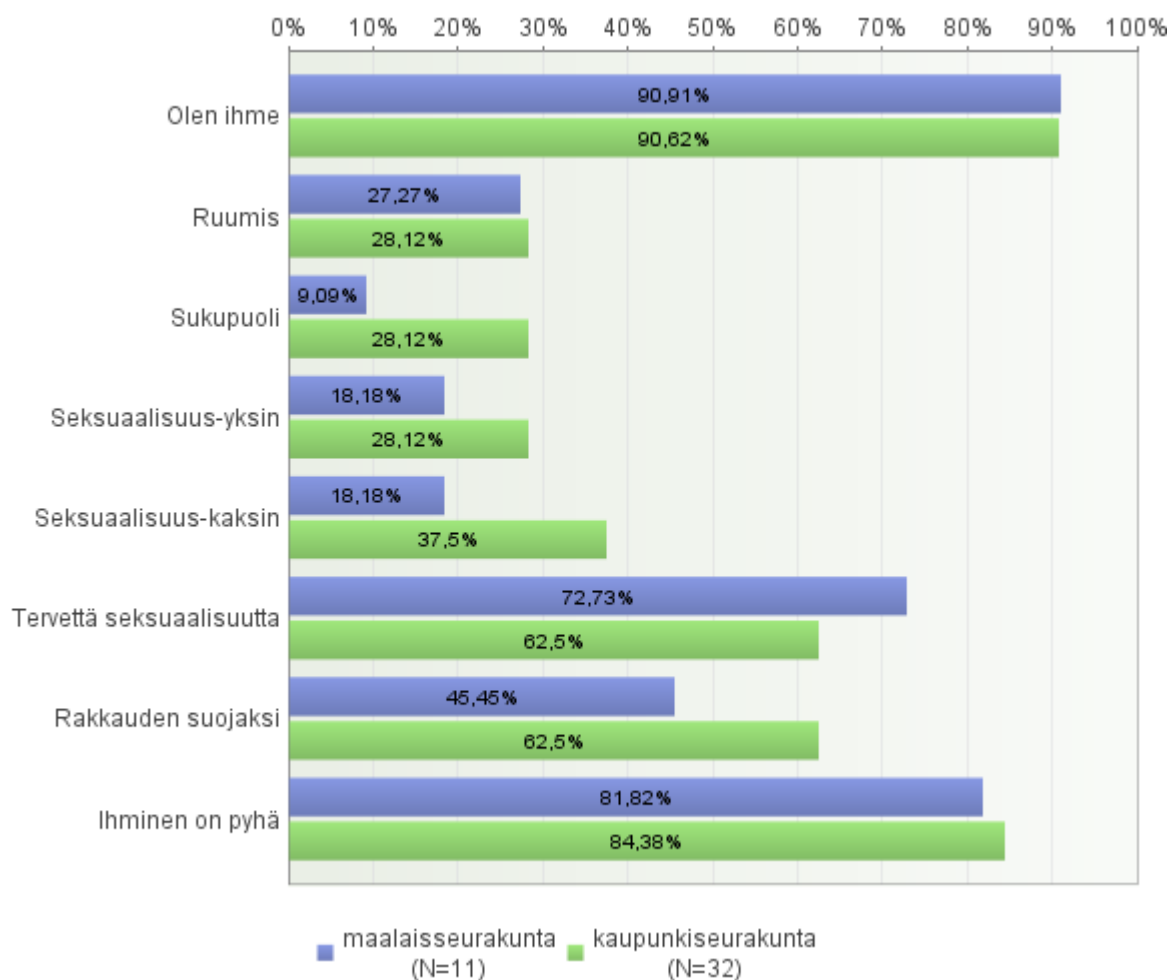
KAAVIO 13: KIRJAN KÄYTTÖ IKÄLUOKITTAIN



Seuraavaksi vastaajilta jotka vastasivat käyttävänsä kirjasta osioita, kysyttiin mitä osioita he käyttävät kirjasta. Vastaajat vastasivat käyttävänsä osioita seuraavasti: 22 prosenttia vastaajista käytti Olen ihme-osioita, 21 prosenttia Ihminen on pyhä-osioita, 16 prosenttia Tervettä seksuaalisuutta-osioita, 14 prosenttia Rakkauden suojaosioita, 8 prosenttia Seksuaalisuus kaksin, 7 prosenttia Ruumis-osioita, 6 prosenttia Seksuaalisuus yksin-osioita ja 6 prosenttia Sukupuoli-osioita. Kun verrataan vastaajien vastauksia siihen, mitä he pitävät tärkeinä asioina seksuaalikasvatuksesta, vastaukset kulkevat melko rinnakkain ( katso sivu 22 ). Itsetuntemus, turvallisuuskasvatus ja erilaisuuden käsittely nousevat kantaviksi teemoiksi.

Naisten ja miesten välillä ei ole juurikaan eroavaisuuksia paitsi kohdassa Tervettä seksuaalisuutta. Miehistä 76 prosenttia käytti osioita työssään ja naisista 60 prosenttia. Koulutus pohjalla ei näytä olevan tässä vaikutusta. Yllättävää on se miten suuret erot maalais- ja kaupunkiseurakuntien välillä on verrattaessa Sukupuoli-, Seksuaalisuus yksin-, Seksuaalisuus kaksin-, ja Rakkauden suojaosioita ( kaavio 14 ). Maalaisseurakunnat käyttävät näitä osioita huomattavasti vähemmän kuin kaupunkiseurakunnat. Tämä voi edelleen kertoa pienten paikkakuntien ”ujoudesta”, pelkona ottaa asia esille jos asiasta tuleekin sanomista kyliltä.

KAAVIO 14: KIRJAN OSIOIDEN KÄYTTÖ MAALAISEURAKUNNASSA



Vastaajia jotka vastasivat käyttäneensä vain tiettyjä osioita kirjasta, pyydettiin myös kertomaan miksi he käyttävät näitä osioita. Oletin, että vastaajat perustelisivat osioiden käyttöään tarkemmin, mutta yleisimmät esille nousseet asiat olivat aiheiden sopivuus ja ajan puute käyttää kaikkia osioita.

Entäpä ne 20 prosentista vastaajista, jotka vastasivat käyttävänsä kirjaa kokonaisuudessaan. Pyysin heitä kertomaan miten he käyttävät kirjaa. 80 prosenttia heistä kertoi käyttävänsä kirjaa esimerkiksi kokonaisen leirin pohja-aineistona ja 20 prosenttia osio kerrallaan esim. nuorten illoissa pitkin vuotta. He kuitenkin käyttivät molemmissa tapauksissa kaikkia kirjan osioita.

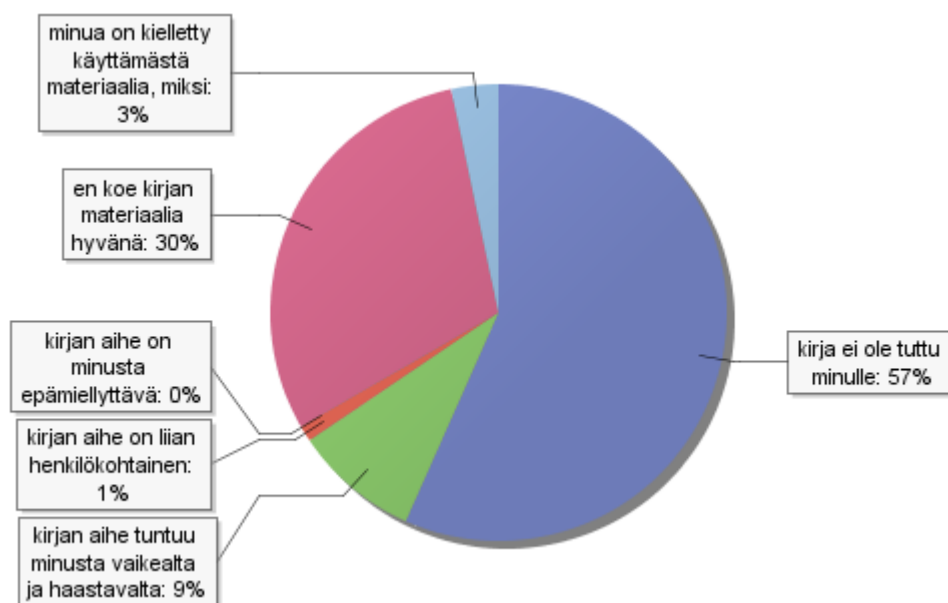
Kaikilta kirjaa käyttäviltä vastaajilta kysyttiin myös heidän kirjan käyttöään seurakunnan sisäisen työn ulkopuolella esim. kouluyhteistyössä ja vain 8 prosenttia vastasi käyttävänsä kirjaa seurakunnan ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Muissa vertaisryhmissä

ei ollut juurikaan eroa, mutta yllättävää kyllä maalaisseurakunnissa käytettiin enemmän kirjaa oman seurakuntatyön ulkopuolella kuin kaupunkiseurakunnissa. Tässä syynä saattaa olla se, että maalaisseurakuntien alueella työntekijäresurssit ovat pienet niin kunnan kuin seurakunnan puolella, joten yhteistyötä on todennäköisesti enemmän ja kirjaa voidaan käyttää myös niin sanotun seurakuntatyön ulkopuolellakin enemmän.

## 7.2.2 Työntekijät jotka eivät käytä kirjaa

Kyselyyn vastanneista 64 prosenttia vastasi ettei käytä kirjaa työssään. 57 prosentille heistä kirja ei ollut tuttu, 30 prosenttia ei kokenut kirjan materiaalia hyvänä, 9 prosenttia koki aiheen liian haastavaksi ja vaikeaksi, 3 prosenttia oli kielletty käyttämästä materiaalia ja 1 prosentti tunsii aiheen olevan liian henkilökohtainen ( kaavio 15 ).

KAAVIO 15: SYITÄ KIRJAN KÄYTTÄMÄTTÖMYYTEEN



Vastaajilta kysyttiin myös käyttäisivätkö he kirjaa jos saisivat opastusta kirjan käyttöön. 45 prosenttia heistä vastasi myöntävästi ja 55 prosenttia vastasi kieltävästi. Verrattaessa edellisen ja tämän kysymyksen prosenttiosuuksia toisiinsa, voidaan tehdä varovainen päätelmä että lähes kaikki kenelle kirja ei ollut tuttu, käyttäisivät sitä jos saisivat opastusta ja ne ketkä kokivat kirjan sisällön huonoksi tai muuten vaikeak-

si eivät lisäkoulutuksesta huolimatta käyttäisi sitä. Näiltä vastaajilta jotka eivät itse käyttäneet kirjaa työssään, kysyttiin myös hyväksyisivätkö he jos työkaveri käyttäisi kirjaa. 97 prosenttia heistä hyväksyisi työkaverin kirjan käytön.

### 7.3 Vastanneiden palaute kirjasta

Kyselyn lopuksi annoin vielä vastaajille mahdollisuuden antaa palautetta kirjasta. Heiltä kysyttiin miten he ovat kokeneet kirjan toimivuuden omassa työssään ja miten he muuttaisivat tai kehittäisivät kirjaa.

43 vastaajasta 8 vastaajaa vastasi ettei osaa sanoa. Kaiken kaikkiaan vastauksissa oli vain yksi negatiivissävytteinen kommentti. Vastaajat kokivat kirjan olevan hyvä työväline työskentelyssä niin isosten kuin rippikoululaistenkin kanssa. Myös neutraalia kristillistä näkökulmaa arvostettiin useassa vastauksessa. Jokaisessa kirjan osiossa esiintyviä käytännön harjoitteita pidettiin myös tärkeinä ja käyttökelpoisina työkaluina.

Kehitysideoina vastaajilta tuli kirjan päivittäminen niin sisällöllisesti kuin ulkoasullisesti tähän päivään sekä vastuullisuuden lisäkorostaminen. Jumalan silmissä ihme-kirja on suunnattu isosille ja kehitysehdotuksena ehdotettiin samantyylistä kirjaa kaikille nuorisotyön piirissä toimiville nuorille, ei pelkästään isosille. Myös opettajan erillistä opusta kaivattiin nuorten kirjan rinnalle.

## 8 LOPPUPOHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Jumalan silmissä ihme – kirjan käyttöä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa ja sen kautta toteutettua seksuaalikasvatusta. Kysely lähetettiin kaikille Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajille Suomen kaikkiin seurakuntiin ( 430 seurakuntaa, 745 ihmistä ). Heistä kyselyyn vastasi 215 nuorisotyönohjaajaa eli 29 prosenttia kyselyn saaneista työntekijöistä. Vastanneista 14 prosenttia eli 30 ihmistä ei halunnut vastata kyselyyn tarkemmin. ( katso sivu 18 ). Vastausprosentti oli mielestäni hyvä, sillä se käsittää kol-

masosan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajista ja antaa suuntaa antavan kuvan Jumalan silmissä ihme – kirjan käytöstä seurakunnissa.

Tutkimuskysymyksiini sain vastauksia seuraavasti. Kyselyyn tarkemmin vastanneista 89 prosentille kirja oli tuttu ja 11 prosentille tuntematon. Heille kenelle kirja oli tuttu, 64 prosenttia ei käyttänyt kirjaa työssään ja 36 prosenttia käytti kirjaa työssään. Kirjaa käyttivät ikäryhmävertailussa eniten 40-50-vuotiaat, sukupuolivertailussa naiset ja koulutusvertailussa opisto-tason koulutuksen saaneet vastaajat. Tutkimuksessa yllätyin itse siitä miten pieni osa työntekijöistä todella käyttää kirjaa työssään. Positiivisena pidin kuitenkin sitä, että ne työntekijät joille kirja ei ollut tuttu, olisivat valmiita käyttämään kirjaa jos saisivat siihen opastusta.

Vastaajilta kysyttiin kirjan käytön lisäksi heidän omaa seksuaalikasvatustaastaansa, koulutukseen sisältyneen seksuaalikasvatuksen osuutta sekä heidän suhtautumistaan kirkkoon seksuaalikasvattajana. Pääoletuksiani oli kaksi. Oletin niiden vastaajien ketkä olivat saaneet itse seksuaalikasvatusta nuoruudessaan, myös itse toimivan seksuaalikasvattajina. Toinen oletukseni oli, että ne vastaajat keiden koulutukseen seksuaalikasvatus oli kuulunut, myös kokivat seksuaalikasvatuksen kuuluvan osaksi työtään. Toinen näistä oletuksista osoittautui oikeaksi ja toinen vääräksi.

Kirjaa eniten käyttäneet olivat 40-50-vuotiaiden ikäryhmä, jotka osoittautuivat tutkimuksessa ikäryhmäksi joka oli saanut vähiten seksuaalikasvatusta nuoruudessaan. Päinvastoin eniten seksuaalikasvatusta nuoruudessaan saaneiden ikäryhmä 18-30-vuotiaat taas käyttivät kirjaa kaikista vähiten. Ensimmäinen oletukseni meni siis aivan pääläelleen. Toisen oletukseni kohdalla vertailin ikäryhmien ammatilliseen koulutukseen liittyneen seksuaalikasvatuksen osuutta ja sen vaikutusta kirjan käyttöön. Olettamukseni oli, että se ikäryhmä jonka koulutukseen seksuaalikasvatus oli kuulunut myös kokisivat seksuaalikasvatuksen osaksi työtään ja myös olisivat käyttäneet kirjaa. Tässä kohdin oletukseni osui oikeaan. Vastaajat, jotka vastasivat seksuaalikasvatuksen olleen osa ammatillista koulutusta, olivat juuri 40-50-vuotiaita opisto-koulutuksen saaneita työntekijöitä. Siis sama ryhmä, joka käytti kirjaa eniten. Vähiten kirjaa käyttäneet 18-30-vuotiaat vastasivat ikäryhmistä vähiten seksuaalikasvatuksen olleen osa ammatillista koulutusta.



Tutkimukseni toi esiin myös tuloksen, jonka mukaan se ikäluokka, joka oli kokenut saaneensa eniten seksuaalikasvatusta seurakunnasta omassa nuoruudessaan, koki seksuaalikasvatuksen kuuluvan myös kirkolle. Nämä nuoruudessaan eniten seksuaalikasvatusta seurakunnassa saaneet olivat 40-50-vuotiaiden ikäluokka. Taas sama ikäluokka, joka käytti kirjaa eniten. Tämän perusteella voidaan päätellä kirkon seksuaalikasvatuksen omassa nuoruudessa ja omassa koulutuksessa vahvistaneen vastaajien omaa kirkon seksuaalikasvattajan identiteettiä.

Aloittaessani opinnäytetyöprosessin runsas vuosi sitten en ehkä kuitenkaan osannut aavistaa kuinka laajaa ja vaikeaaakin aihealuetta lähtisin tutkimaan. Kirkossa 10 vuotta työskennelleenä toki tiesin seksuaalikasvatuksen ja siihen liittyvien asioiden jakavan mielipiteitä seurakuntalaisten ja työntekijöiden välillä, mutta silti yllätyin melko vahvojakin reaktioita joita jouduin ja sain kohdata. Sanat kirkko ja seksuaalikasvatus ovat yhdistelmä, jotka aiheuttavat jokaisessa ihmisessä jonkun reaktion. Myös kyselyyn vastanneiden palautteista voi aistia teeman vahvuuden, sillä lähes jokainen kyselyyn vastanneista halusi antaa palautetta liittyen aiheeseen. Osa palautteen antajista oli sitä mieltä, että on hyvä että kirkon antamaa seksuaalikasvatuksen määrää tutkitaan ja osa koki teemaan tutkimisen suorastaan pöyristyttäväksi. Palaute kuvaa siis hyvin kirkon työntekijöiden erilaisia näkökantoja. Myös lähteiden löytäminen oli välillä haastavaa, sillä oikeaa faktatietoa kirkosta seksuaalikasvattajana on todella vähän. Mielipiteitä, opinnäytetöitä ja kirjoituksia aiheeseen liittyen kyllä löytyy, mutta varsinaisten tilastojen puuttuminen kertoo aiheen olevan arka kirkon piirissä.

Olen viimeisen vuoden aikana käynyt useita keskusteluja aiheesta kirkko seksuaalikasvattajana niin työntekijöiden kuin maallikkojenkin kanssa ja joutunut todella pohtimaan onko kirkko sitä todella. Kuitenkin kirkon historia seksuaalikasvattajana, oma kokemukseni seurakunta nuorisotyössä ja mediassa esillä olevat keskustelut ovat vahvistaneet omaa käsitystäni siitä, että kirkko on seksuaalikasvattaja mitä suuremmassa määrin. Kirkko on yhteiskuntamme pohja, jonka päälle moni asia on rakentunut ja edelleenkin suurin osa suomalaisista kuuluu kirkkoon, jonka pohjalle kulttuurimmekin rakentuu. Kirkon mielipidettä kysytään edelleen ja kirkon olemassaolosta taistellaan. Niinpä en voi olla ajattelematta miten tämä vuosituhansia vaikuttanut järjestelmä, ei olisi seksuaalikasvattaja. Ja onko sillä jatkossa varaa jättää kasvattamatta nuoria, joita sen toiminnan piiriin kuuluu? Opinnäytetyöni antoi vastauksia kysy-

myksiin, joita lähdin selvittämään, mutta se antoi myös useita kysymyksiä lisää, joita olisi hyvä selvittää tulevaisuutta varten.

## LÄHTEET

Aalto, Reino & Aurola, Verner & Karilas, Yrjö & Karpio, Sulo 1944. Pojasta mieheksi. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö

Bildjuschkin, Katriina & Ruuhilahti, Susanna 2008. Seksiä vaatteet päällä. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Björkstrand, Gustav & Heikka, Mikko & Huotari, Voitto & Huovinen, Eero & Paarma Jukka & Peura, Simo & Pihkala, Juha & Salmi Samuel 2008. Rakkauden lahja. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja Viitattu 27.3.2014.  
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/\\$FILE/rakkauden\\_lahja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/$FILE/rakkauden_lahja.pdf)

Brotherus, Robert 2007. Pääkirjoitus: Ei ihan kirkon linjan mukainen. Vapaa ajattelija 1 / 2007, 2. Viitattu 27.3.2014.  
[http://www.vapaa-ajattelijat.fi/lehti/2007\\_01/VA\\_0107.pdf](http://www.vapaa-ajattelijat.fi/lehti/2007_01/VA_0107.pdf)

Cacciatore, Raisa 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin. Opas vanhemmille. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Collins, E.C. 1921. Terveiden opas naisille ja miehille. Neuvoja tautien tuntemiseen ja parantamiseen sekä selitys sukupuolielämästä ja avioliitosta. Pori: Otto Andersin`in kustannusliike.

Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014. Sosiaalialan koulutukset. Viitattu 27.3.2014.  
<http://www.diak.fi/hakijalle/Koulutusohjelmat/sosiaalialanko/Sivut/default.aspx>

Ertman, Kira 2009. Yksi osa elämää. Seksuaalikasvatuksen haasteellisuus ja ihanuus rippikoulussa. Rippikoulun todellisuus. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Forsberg, Manne 2004. Kalun käyttöopas. Johdatus rakkauteen, tunteisiin ja sukupuolielämään. Juva: WS Bookwell Oy.

Helsingin Sanomat 2007. Kirkkohallitus veti tukensa nuorten seksioppaalta. 18.1.2007. Viitattu 27.3.2014.

<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Kirkkohallitus+veti+tukensa+nuorten+seksioppaalta/1135224394213>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huttunen, Timo & Kallinen, Eija 2005. Nuorisotyön käsikirja. Pieksämäki: RT-Print Oy.

Jussila, Jarmo & Oinonen, Mikko & Unkuri, Juhana & Vatanen, Osmo 2004. Aame-  
nosta öylättiin. Kirkon ja uskon sanakirja. Jyväskylä: Kirjapaino Gummerus Oy.

Järviö, Eija & Kinnula, Arja & Lankinen, Kari & Sarajärvi Maija 2006. Jumalan silmis-  
sä ihme. Puhetta seksuaalisuudesta, ruumiillisuudesta ja sukupuolisuudesta. Helsin-  
ki: Kirjapaino Nomini Oy.

Kirkko ja kaupunki 2007. Isosten seksuaalivalistus opas kelpaa seurakunnille.  
23.1.2007. Viitattu 27.3.2014.

<http://www.kirkkojakaupunki.fi/arkisto/uutiset-ja-ilmiot/4387>

Kokkonen, Jarmo 2014. Seksuaalikasvatus on vaikea pala kasvattajille. Viitattu  
27.3.2014.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/042E98500E54B13AC22577290025E253/\\$FILE/Kok-  
konen\\_seksuaalikasvatus.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/042E98500E54B13AC22577290025E253/$FILE/Kokkonen_seksuaalikasvatus.pdf)

Kontula, Osmo & Meriläinen Henna 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun  
Suomessa. Vantaa: Dark Oy.

Launonen, Pekka 2004. Nuorisonohjaajasta nuorisotyönohjaajaksi: Suomen  
evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajien koulutus ja ammattitaidon muuttu-  
vat tulkinnat 1949-1996. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Mukkonen, Tiina & Tulensalo, Hanna 1997. Tytöt ja tyttötyö: Tyttöprojektin tytöt ja työn menetelmät. Sosiaalipolitiikan laitos: Sosiaalityö. Pro gradu-tutkielma.

Viitattu 27.3.2014.

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain\\_neuvottelukunta/julkaisut/muut\\_tutkimukset/tytot\\_ja\\_tyttotyö.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/tytot_ja_tyttotyö.pdf)

Nuorten Keskus ry 2010. Jumalan silmissä ihme. Viitattu 27.3.2014.

<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/valineita/materiaalit/muut+materiaalit/jumalan+silmissa+ihme/>

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

PTK-Poikien ja tyttöjen keskus 2014. Partaharjun historiaa ja Partaharju tänään.

Viitattu 27.3.2014. <http://www.ptk.fi/toimintakeskus-partaharju/44-partaharjun-historiaa>

Porvoon tuomiokapituli 2014. Viitattu 27.3.2014.

<http://www.borgastift.fi/suomeksi/>

Räikkä, Helena 2007. Seksuaalivalistusta rippikoulujen isosille. Kotikirkko 2/2007.

Viitattu 27.3.2014. [http://www.hameenlinna-evl.fi/portal/kotikirkko-lehti/2007/2\\_2007/seksuaalivalistusta\\_rippikoulujen\\_isosille/](http://www.hameenlinna-evl.fi/portal/kotikirkko-lehti/2007/2_2007/seksuaalivalistusta_rippikoulujen_isosille/)

Sormunen, Pentti & Tapio, Pentti 1954. Seurakuntapojan kirja. Lahti: Lahden Kirjapaino- ja Sanomalehti Oy.

Suomela, Anu 2008. Masturboimisen ylistys: Suomalaista sooloseksiä. Jyväskylä:

Gummerus Kirjapaino Oy

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 a. Kirkko numeroina. Viitattu 27.3.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/BB22B8B72B6F6A06C22572E5003A8E9E?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 b. Hiippakunnat ja piispat. Viitattu 27.3.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/717BB4753ACFFC7CC2256FEA003A2A73?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 c. Hiippakunnat. Viitattu 27.3.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/9C9A51590FC8D085C2256FEA003A186E?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 d, e. Tehtävät ja strategiat. Viitattu 27.3.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/A0026188864F6636C225748100294F88?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 f. Kirkkomme kasvatuksen strategiset suuntaviivat. Viitattu 27.3.2014.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content311720>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 g. Talous. Viitattu 27.3.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/0D561B292843BA27C22572E500369487?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 h, i, j. Rippikoulu ja isokset. Viitattu 27.3.2014 .

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA0037040C?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2014 k. Kirkkopäivillä etsitään yksinkertaista hyvää. Viitattu 27.3.2014.

<https://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/E43DC5CD16E6E447C22572D70046711E?OpenDocument&lang=FI>

Tabermann, Tommy 1978. Kukkiva kivi. Valitut runot 1970-1977. Espoo: Weilin+Göös kirjapaino

Telemäki, Matti 1987. Nuorisotyön käsikirja. Nuorisotyön historia. Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.

Tervo, Liisa 2010. Kirkon toivoton taisto. Avioton seksuaalisuus modernin murroksessa. Havina 1 / 2010.

Tiilikka, Ville & Tähtinen, Maiju 2011. Opinnäytetyö Homojen hommaa? Kirkon homoseksuaalien työntekijöiden kokemuksia työelämästä. Diak. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

## LIITE 1: SANASTO

kansankirkko= Kirkkokunta, johon enemmistö kansasta kuuluu ja jolla on erityinen lakiin perustuva asema. Näitä kirkkoja Suomessa ovat evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko. ( Jussila ym. 2004, 202 )

kaste= Toinen evankelis-luterilaisen kirkon pyhistä toimituksista, sakramenteista. Kasteen kautta tullaan kirkon jäseneksi. ( mt., 149,317 )

konfirmaatio= Konfirmaatio-sana tulee latinan kielen sanasta confirmare, vahvistaa ( mt., 194 ). Tällä tarkoitetaan sitä, että konfirmaatiossa konfirmoitava vahvistaa kasteen, uskomalla siihen uskoon mihin hänet on kasteessa kastettu.

kummi= Kummin tehtävänä on olla vanhempien tukena lapsen kristillisessä kasvatuksessa. Kummin on oltava konfirmoitu evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. ( mt., 202 )

ehtoollinen= Evankelis-luterilaisen kirkon pyhä toimitus, jossa kohdataan läsnäoleva Jumala pyhitetyn leivän ja viilin kautta. Ehtoolliselle voivat osallistua kaikki rippikoulun käyneet ja konfirmoidut seurakuntalaiset. ( mt., 55-56 )



## LIITE 2: SAATE SÄHKÖPOSTIKYSELYLLE

Hei!

Työskentelen Vaara-Karjalan seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja opiskelen oman työni ohessa yhteisöpedagogiksi. Teen opinnäytetyötäni Jumalan silmissä ihme-kirjan käytöstä seurakuntien nuorisotyössä ja kyselyn avulla haluan selvittää miten kirjaa käytetään seurakunnissa ympäri Suomen.

Jumalan silmissä ihme-kirja julkaistiin vuonna 2006 ja sen tarkoituksena on tukea ja antaa työvälineitä kirkon nuorisotyössä tehtävään seksuaalikasvatukseen.

Vastaamalla kyselyyn voit olla kehittämässä työtämme nuorten parissa tulevaisuuden hyväksi. Kyselyyn vastaaminen vie 5-10 minuuttia. Voit vastata kyselyyn turvallisin mielin, sillä Webropol-työkalun avulla toteutettava kysely, kerää vastaukset anonymisti.

Oheisen linkin kautta pääset vastaamaan kyselyyn. Kysely on täytettävissä 30.5.2013 asti. Jos koet ettet halua vastata tähän kyselyyn , pyytäisin sinua kuitenkin siirtymään kyselyyn kyseisen linkin kautta ja kertomaan sitä kautta syyn mikset halua vastata kyseiseen kyselyyn.

Tarvittaessa voit olla yhteydessä minuun sähköpostitse: [janna.jalovaara@evl.fi](mailto:janna.jalovaara@evl.fi)

Kiitos vastauksistasi!



## LIITE 3: KYSELY

## 1. Haluatko osallistua kyselyyn?

Haluan osallistua

En halua osallistua → polutus kysymykseen numero 39

## 2. Ikä

18-30

30-40

40-50

50-65

## 3. Sukupuoli

Nainen

Mies

## 4. Koulutuspohja

Opisto

Ammattikorkeakoulu

Muu, mikä?

## 5. Mikä koulutus sinulla?

Kirkon nuorisotyöntekijä

Kunnan nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja

Muu, mikä?

Sosionomi

Yhteisöpedagogi

Muu, mikä?

## 6. Milloin olet valmistunut?

1960-1969

1970-1979

1980-1989

1990-1999

2000-2009

2010-2013

7. Käsiteltiinkö opinnoissasi seksuaalikasvatusta ja sen toteuttamista nuorten kanssa?

Kyllä

Ei

8. Mihin hiippakuntaan seurakunta jossa työskentelet kuuluu?

Turku

Tampere

Kuopio

Mikkeli

Oulu

Porvoo

Lapua

Helsinki

Espoo

9. Seurakunnan tyyppi

Maalaisseurakunta

Kaupunkiseurakunta

10. Onko seurakunta osa seurakuntayhtymää?

Kyllä

Ei

11. Seurakunnassa on jäseniä

Alle 3000

3000-5999

6000-8999

9000-11999

12000-14999

15000-19999

20000-29999

30000-44999

45000-59999

6000-

12. Monta nuorisotyöntekijää seurakunnassanne on? ( ei tarkoita varhais-  
nuorisotyönohjaajia )

Yksi → polutus kysymykseen numero 13

Useampia → polutus kysymykseen numero 14

13. Saatko tukea työhösi muilta työtovereilta tai esimieheltä?

Kyllä

Ei

14. Teettekö tiiminä yhteistyötä ja esim. päätätte yhdessä materiaalin käytös-  
tä?

Kyllä

Ei

15. Mitä mielestäsi on seksuaalikasvatus? Voit valita useita vastausvaihtoeh-  
toja.

Lisääntymisen biologiaa

Turvallisuuskasvatusta

Ehkäisyvalistusta

Itsetuntemuksen tukemista

Erilaisuuden käsittelyä

Eri seksuaalisuuntausten huomioimista

16. Pohdi hetki omaa nuoruuttasi seksuaalikasvatuksen näkökulmasta.

Oletko itse saanut nuorena seksuaalikasvatusta?

Kyllä

Ei → polutus kysymykseen numero 20.

17. Missä sait seksuaalikasvatusta? Voit valita useita vastausvaihtoehtoja.

Koti

Koulu

Seurakunta

Kunnan nuorisotyö

Muu, missä?

18. Kuka toimi seksuaalikasvattajana( esim. äiti, pappi, nuorisotyöntekijä, opettaja, terveydenhoitaja )?

19. Minkälaiseksi koit saamasi seksuaalikasvatuksen? Voit valita useita vastausvaihtoehtoja.

Hämmentävää

Mukavaa

Faktoihin perustuvaa

Pelottavaa

Ahdistavaa

Syylästävä

Silmiä avaavaa

Muu, mikä?

20. Miten luulet sen vaikuttaneen omaan suhtautumiseesi seksuaalikasvattajana? Jos ei ole vaikuttanut miksi ajattelet niin?

21. Kenelle seksuaalikasvatus kuuluu?

Ei kenellekään

Vanhemmille

Äidille

Isälle

Koululle

Muu, kuka?

22. Kuuluuko seksuaalikasvatus kirkolle?

Kyllä

Ei

23. Onko Jumalan silmissä ihme-kirja tuttu sinulle?

Erittäin tuttu

Tunnistan kirjan

Täysin tuntematon → polutus kysymykseen numero 40

24. Oletko saanut koulutusta / opastusta kirjan käyttöön?

Kyllä

Ei → polutus kysymykseen numero 26

25. Keneltä olet saanut opastusta? → polutus kysymykseen numero 27

26. Olisitko kaivannut opastusta?

Kyllä

Ei

27. Käytätkö kirjaa omassa työssäsi?

Kyllä

Ei → polutus kysymykseen numero 36

28. Miten käsittelet kirjaa nuorten kanssa?

Käsittelem kirjaa aiheita yhdessä nuorten kanssa

Jaan kirjan nuorille itsenäiseen työskentelyyn → polutus kysymykseen numero 33

29. Miten käytät kirjaa?

Käytän kirjasta tiettyjä osioita / teemoja

Käytän kirjaa kokonaisuudessaan → polutus kysymykseen numero 32

30. Mitä osioita / teemoja käytät kirjasta?

Olen ihme

Ruumis

Sukupuoli

Seksuaalisuus- yksin

Seksuaalisuus – kaksin

Tervettä seksuaalisuutta

Rakkauden suojaksi

Ihminen on pyhä

31. Miksi käsittelet näitä osioita? Miksi et käytä kaikkia kirjan osioita?

➔ polutus kysymykseen numero 34

32. Käytkö kirjan osiot läpi...

Osio kerrallaan esim. nuorten illoissa pitkin vuotta

Kokonaisuudessaan esim. kokonaisen leirin pohja-aineistona

➔ polutus kysymykseen numero 34

33. Miksi et käsittele kirjan teemoja yhdessä nuorten kanssa? Voit valita useita vastausvaihtoehtoja.

Koen aiheen itselleni vieraaksi

Koen etten ole tarpeeksi ammattitaitoinen käsittelemään aihetta

Työaikani ei riitä kirjan teemojen käsittelyyn

Muu syy, mikä?

34. Käytätkö kirjaa seurakunnan sisäisen työn ulkopuolella esim. kouluilla, yhteistyössä kunnan nuorisotyön kanssa?

Kyllä

Ei

35. Miten olet kokenut Jumalan silmissä ihme - kirjan toimivuuden omassa työssäsi? Miten muuttaisit tai kehittäisit kirjaa?

➔ polutus kysymykseen numero 40

36. Miksi et käytä kirjaa?

Kirja ei ole tuttu minulle

Kirjan aihe tuntuu minusta vaikealta ja haastavalta

Kirjan aihe on liian henkilökohtainen

Kirjan aihe on minusta epämiellyttävä

En koe kirjan materiaalia hyvänä

Minua on kielletty käyttämästä materiaalia, miksi?

37. Käyttäisitkö kirjaa jos saisit opastusta / koulutusta kirjan käyttöön?

Kyllä

Ei

38. Hyväksyisitkö jos työtoverisi haluaisi käyttää kirjaa työssään nuorten kanssa?

Kyllä

Ei

➔ polutus kysymykseen numero 40

39. Miksi et halua osallistua kyselyyn?

En koe kyselyn teeman koskettavan työtäni

Koen teeman itselleni vieraaksi / vaikeaksi

Avoin vastausvaihtoehto

40. Kiitos vastauksista. Voit antaa palautetta halutessasi.